

Leto XXI Stev. 227

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka. # Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

„LJUDSKA PRAVICA“
USTANOVljena 1. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z „BORBO“

S SVEČANOSTI NA DRINI

Zdaj je napočil čas, da imajo naši ljudje BOLJŠE ŽIVLJENSKE POGOJE

Predsednik Tito je govoril v Zvorniku pred 50.000 ljudmi

Mali Zvornik, 26. sept. — Danes dopoldne so svečano izročili obratovanju hidroelektrarne Zvornik, eno največjih elektrarn v naši državi. Ob 11. je predsednik republike Josip Broz-Tito v spremstvu tovarišev Aleksandra Rankovića, Petra Stambolića in drugih visokih državnih voditeljev stopil v strojno dvorano in s pritiskom na ročaj na turbinah pognal prvi ogrev in v poskusno obratovanje drugi agregat hidroelektrarne. Potem se je tovariš Tito z voditelji hidroelektrarne ter najuglednejšimi inženirji in tehnikami napotil na jez, ki si ga je ogledoval pol ure.

Tik pred 12. se je predsednik Tito vrnil pred upravno postopje hidroelektrarne, kjer je bilo zbranih kakih 30.000 prebivalcev zvorniškega in lozniškega okraja. Toplo pozdravljen z dolgotrajnimi vzkliki in skandiranjem je predsednik Tito stopil na balkon postopja, okrašenega z zelenjem in zastavami, in imel pred zbrano množico naslednji govor:

»Tovariši in tovarišice, s tega mesta pošiljam predvsem pozdrave in čestitke delovnim kolektivom, ki so opravili to važno delo in omogočili, da izročamo zdaj obratovanju to podjetje, ki bo za naše gospodarstvo velikega pomena. Delovni kolektiv, ki je danes na tem mestu in v katerem so delavci iz Srbije in Bosne, skupaj z delovnimi kolektivi tovarn „Rade Končar“ in „Litostroj“, torej simbolično delavci iz štirih republik, so uresničili veliko delo, ki bo koristilo delovnim ljudem naše dežele. Ponosem sem, da sem imel priložnost in da sem, kakor je rekel moj predgovornik, sprožil obratovanje te hidrocentrale.

Spremljal sem graditev te hidrocentrale in zelo dobro po-

znam velikanske napore naših delovnih ljudi pri tem delu. To je bil boj z neuklonljivo stihijo reke Drine. Tu pa so bile še razne druge ovire, ki so jim morali kljubovati naši ljudje, ki so jim otežkočale, če že ne onemogočale delo. Bile so vzrok, da ta elektrarna ni mogla začeti pravočasno obratovati, kakor je bilo predvideno.

Tovariši in tovarišice; ko zdaj gledamo to delo rok naših delovnih ljudi, lahko rečemo, da je to res v pravem pomenu besede delo rok naših delovnih ljudi, ker so morali naši delavci, inženirji in tehnik delati tu z najprimitivnejšimi sredstvi, ker niso imeli dovolj mehanizacije. S tega mesta čestitam inženirjem in tehnikom ter vsem članom delavskih kolektivov k delu, ki so ga opravili tu.

Ni še dolgo tega, tovariši in tovarišice, ko so tudi na tem mestu pokale puške proti okupatorju in domačim izdajalcem. Ti kraji so bili zaostali, vendar pa je ne daleč od tod počila prva puška proti okupatorju. Tu, na teh hribih, v Bosni in Srbiji, se je že leta 1941 bil boj na življenje in smrt. V tistih časih, v času, ko se je bil ta boj, ko so naši mladi partizani in partizanke ter ostali tovariši ponoči hodili iz kraja v kraj, so sanjarili o svoji bodoči srečni domovini in v njihovih srcih in mislih so že takrat vsilile razne hidrocentrale in tovarne. Mnogi izmed teh naših tovarišev in tovarišic niso doživeli srečnih dni, ki jih gozviljamo mi, ki jih je čedalje več, niso dočkali, da bi videli uresničene svoje sanje, ki so jih sanjali v boju proti najrazličnejšim izdajalcem in proti okupatorjem za svobodo in srečo svojega ljudstva. Mislim, da se naši delovni ljudje bolj, lepše in bolje ne bi mogli z ničemer oddolžiti tistim, ki so padli in žrtvovali svoje življenje, da bi bila naša dežela in naše ljudstvo srečno, kakor so se oddolžili s tem tu, kakor tudi z

vsem drugim širom po državi.

Tovariši in tovarišice, obratovati začena čedalje več raznih podjetij, za seboj imamo zelo težavno obdobje načloveškega boja v izgradnji naše dežele. Nismo še premagali vseh težav, toda lice naše dežele se spreminja. Kar pogledate ta kraj, saj ga skoraj ne morete spoznati. Kdor pride jutri sem, se bo čudil in strmel, kaj je nastalo iz tega kraja. In tako se tovariši, spreminja podoba vse naše dežele. Spreminjajo jo naši

delovni ljudje, ki delajo vztrajno, toda v težavnih razmerah, ker nam še marsičesa primanjkuje, ker imamo premalo tehničnih sredstev in ker jih tudi ne moremo imeti dovolj. Ljudje naše dežele si morajo odtrgovati od ust, da lahko kupijo tisto, kar je potrebno za izgradnjo naših tovarn, hidrocentral itd. In to je, tovariši in tovarišice, vzrok, da še ni tako, kakor bi želeli, da bi bilo in kakor smo mislili, da bo v naj-
Nadaljevanje na 2. strani

GOVOR VODJE JUGOSLOVANSKE DELEGACIJE NA X. ZASEDANJU OZN

Jugoslavija se bori, da bi se izboljšano mednarodno vzdušje spremenilo v trajen mir

New York, 26. sept. (Tanjug). — V nadaljevanju splošne debate je imel na X. zasedanju Generalne skupščine vodja Jugoslovanske delegacije Koča Popović danes dopoldne naslednji govor:

»Gospod predsednik, ko Vam prisrčno čestitam k izvolitvi za predsednika te skupščine, mi dovolite izraziti upanje, da bo sozvočnost, s katero ste bili izvoljeni, značilna tudi za naše nadaljnje delo.

IZBOLJŠANJE SVETOVNEGA POLOŽAJA

Kaže, da se vsi strinjamo, da je vzdušje, v katerem smo se sestali letos, boljše od vseh prejšnjih v teh desetih letih, odkar obstoje Združeni narodi. Res, ko mednarodni položaj opazujemo s tega primernega mesta, tribune Generalne skupščine, se čutimo ohrabreni. Močna težnja po boljšem vzdušju v mednarodnih odnosih, katere prve, čeprav v določenem smislu še ne dovolj ustajljene znake, smo mogli opaziti že na našem prejšnjem zasedanju, se je očitno okrepila, kakor je to pokazala vrsta dogodkov presnetnega pomena. Avstrijsko vprašanje je bilo urejeno in s tem je bil odstranjen vsaj eden izmed virov povojne napetosti. Prišlo je do bandunške konference, ki je praktično pokazala, da je možno aktivno sodelovanje med deželami s precej različnimi nazori, in krepko potrdila naraščajočo vlogo dveh mladih kontinentov v mednarodnih odnosih. Imeli smo ženevsko konferenco štirih velikih, na kateri so se privkrali po začetku »hladne vojne« politični voditelji dežel, ki so neposredneje sodelovale v tej

napetosti, sestali in razpravljali o problemih v duhu medsebojnega razumevanja in dobre volje. Imeli smo mednarodno konferenco o uporabi atomske energije v mirnodobne namene, ki v resnici pomeni izreden primer mednarodnega sodelovanja. Toda morda je pri vsem tem najvažnejše, da je prišlo do splošnega popuščanja nezaupanja v mednarodnih odnosih in do večje pripravljenosti, da se problemov lotimo odkrito in v pomirljivem duhu.

Očitna znamenja so, ki kažejo, da se je narava mednarodnih odnosov znatno spremenila. »Hladna vojna« je popustila in na pragu novega stanja v mednarodnih odnosih smo. Vse to je, razumljivo, izredno hrabrilno in največjega pomena. Toda to ni dovolj. Sprememba vzdušja ne more biti sama sebi namen. Svetovni dogodki se vrste: zagotoviti moramo, da se bodo še nadalje razvijali v pravi smeri.

Drugeče rečeno, ustvarjeni so bili v glavnem pogoji, ki omogočajo, da se obravnavanja glavnih problemov, ki so razdvajali svet, lotimo z zadostnimi možnostmi, da bomo uspeli. Zato je, kot kaže, napočil čas, da se lotimo te naloge. Sleherni napredek v tej smeri bi prinesel nadaljnje izboljšanje mednarodnega vzdušja, le to bi omogočilo nadaljnji napredek pri obravnavanju odprtih vprašanj itd.

NOV NAČIN OBRAVNAVANJA MEDNARODNIH PROBLEMOV

Zato sodim, da je najvažnejše, da dosledneje in odločneje uveljavimo nov način obravnavanja mednarodnih problemov, način, kakršen je možen v spremenjenem vzdušju. Lahko bi ga imenovali politični v nasprotju z vojnim ali ideološkim, v katerem so ideološki argumenti igrali čedalje večjo vlogo, sočasno s strateškimi razlogi, ki so postajali čedalje važnejši.

»Hladna vojna« je težila za tem, da je pripisovala strateški in vojaški zanačaj problemom, ki so v bistvu politični oziroma gospodarski. To je seveda silno otežkočalo ureditev problemov samih. Namesto da bi probleme presegali po njihovem bistvu, so jih obravnavali v luči strateških posledic in ideoloških koncij. V takšnem položaju so sleherni danje razumnih koncepcij z namenom, da bi dosegli sporazum, enačili s prepričanjem strateških položajev nasprotniku in pri tem smatrali sleherni kompromis z njegovimi končnimi cilji, kakor tudi s splošnim pojmovanjem, na katerem so leti temeljili, za nemogoč.

To novo stališče nasproti mednarodnim odnosom, o katerem smo rekli, da se oblikuje,

Robert Murphy prispel v Beograd

Beograd, 26. sept. (Tanjug). Danes je prispel v Beograd s posebnim letalom namestnik podtajnika v zunanjem ministru ZDA Robert Murphy. Med svojim obiskom bo izmenjal misli z jugoslovanskimi funkcionarji o vprašanjih, ki zanimajo obe državi. Ob prihodu je izjavil no-

vinarjem, da se bo v Beogradu razgovarjal o tekočih vprašanjih. Na zemskem letališču so Murphya sprejeli načelnik oddelka Državnega tajništva za zunanje zadeve Franc Kos, šef protokola Pavle Beljanski ter ameriški veleposlanik v Beogradu g. James Riddleberger s člani veleposlaništva.

POSVETOVALNA KONFERENCA O TRŽAŠKEM PRISTANIŠČU

Jugoslavija je sprejela italijanski predlog, naj bi bila 14. oktobra v Rimu posvetovalna konferenca o tržaškem pristanišču. Na konferenco, ki je bila zamišljena z londonsko spomenico od oktobra 1954, so povabljene Jugoslavija, Avstrija, Svica, Madžarska in CSR. (Jugopress)

Jugoslovansko-bolgarska pogajanja o letalskem prometu

Včeraj so se začela v Beogradu jugoslovansko-bolgarska pogajanja o vzpostavitvi letalskega prometa med obema državama. Bolgarsko vladno delegacijo na teh pogajanjih vodi namestnik ministra za transport Lambi Teolov, delegacijo jugoslovanske vlade pa direktor Uprave civilnega letalstva Batrić Jovanović. (Jugopress)

Sekretar CK Karelofske republike odstavljen

Moskva, 26. sept. (AFP). Prvi sekretar CK Karelofske KP Aleksander Jegorov je bil odstavljen, na njegov položaj pa je bil imenovan Ljubonikov. To vest je objavila sovjetska revija »Partijnaja žiznje« poudarjajoč, da so Jegorova odstavili zato, »ker ni trpel kritike« in ker je odklonil kolektivno vodstvo v Partiji. Jegorov je bil izvoljen za prvega sekretarja CK KP Karelofske republike 1952. leta.

Djelal Bajar odpotoval iz Irana

Teheran, 26. sept. (Reuter). — Predsednik turške republike Bajar je danes po šestdnevem državnem obisku v Iranu odpotoval iz Teherana. Pred odhodom je izjavil, da Turčija ni povabila Irana, naj se pridruži obrambnemu paktu Iraka, Turčije in Pakistana. Pripomnil pa je, da je Turčija vendarle prepričana, da bi bil pristop Irana k paktu obojestransko koristen.

PRESENEČENJE V POLITIČNIH KROGIH

General Harding — guverner Cipra

Britanija hoče vzpostaviti trdno vojaško nadzorstvo nad tem otokom

London, 26. sept. (Tanjug). Imenovanje načelnika imperialnega generalštaba sira Johna Hardinga za guvernerja Cipra in poveljnika vojske na otoku je vzbudilo v britanskih političnih krogih razumljivo presenečenje. V zgodovini britanske vojske je to prvi primer, da je bil načelnik generalštaba imenovan za guvernerja kolonije. Razen tega so poprej uradno objavili, da bo Harding izročil 1. novembra svoj položaj generalu Tempelju, zatem pa se umaknil v pokoj.

General Harding, ki uživa sloves moza čvrste roke, bo kmalu odpotoval na Ciper. Tu poudarjajo,

da njegovo imenovanje kaže, da je britanska vlada sklenila ukrepati brez odlašanja, da bi vsilila tako nemirnemu otoku strožje nadzorstvo. Prav tako izjavljajo, da je ta ukrep logično nadaljevanje politike britanske vlade, ki hoče vzpostaviti trdno vojaško nadzorstvo nad Ciprom, ki dobiva čedalje večji strateški pomen po izpraznitvi Sueza in razširitvi bagdadskega pakta.

V uradnih krogih poudarjajo, da s tem niso umaknili britanskega načrta o dajanju prebivalstvu Cipra omejene samouprave.

Spremenjeni položaj Alžira

Alžir, 26. sept. (AFP). Med izrednim zasedanjem alžirske skupščine, ki se bo začelo jutri popoldne, bodo skupščinski predložili osnutek resolucije o spremembi statusa te dežele. Osnutek je sestavil bivši predsednik alžirske skupščine Laquiere.

Na podlagi tega osnutka alžirska skupščina ne bi dobila nobenih novih pooblastil, temveč samo pravico, da »preuredi stvar, ki jih terjajo osemletne izkušnje.« Alžir bi bil ne samo prekomorski, temveč tudi francoski departement, s čimer bi bila teritorialna integracija Alžira s Francijo popolna.

Zasedanje vzhodno- nemškega parlamenta

Berlin, 26. sept. (AFP). Danes se je v vzhodnem Berlinu začelo zasedanje vzhodnonemškega parlamenta. Predsednik vzhodnonemške vlade Otto Grotewohl bo v parlamentu govoril o sadovih razgovorov v Moskvi in o sporazumu, ki je bil ob tej priložnosti dosežen med DR Nemčijo in SZ.

Na dnevnem redu zasedanja je tudi zakon o dopolnitvi vzhodnonemške ustave in zakon o grbu ter državni zastavi DR Nemčije.

Koča Popović

temelje svetovnega miru z vztrajnimi napori. Videti je, kakor da faskšen proces potrjuje tudi čedalje jasnejše spoznanje, da je treba koncepcijo »pogajanjih« s stališča sile nadomestiti s koncepcijo o pogajanjih na podlagi enakosti. S tem bi dejansko ustvarili pogoje, na katerih enakost ne bi več slonela na moči.

Da bi bilo takšno sodelovanje uresničljivo, mora temeljiti na nekaterih preprostih ter bolj ali manj splošno priznanih načelih, ki so izražena v Ustanovni listini Združenih narodov in ki so bila ponovno potrjena v vrsti nedavnih mednarodnih dokumentov, izmed katerih je mnoge med drugim podpisala tudi moja dežela. Ta načela — kakor so začelo medsebojnega spoštovanja neodvisnosti in suverenosti, načelo enakopravnosti, načelo nevmešavanja v notranje zadeve drugih dežel, dolžnost, da se vzdržiš agresivnega pritiska sleherne vrste itd. — so znana nam vsem in ni potrebno, da o njih tu podrobneje govorimo. Ta načela so dejansko prvi pogoj pozitivnih mednarodnih odnosov v našem času.

Upravičeno zlasti pričakujemo, da bi takšna politika sčasoma privedla do nadaljnega izboljšanja mednarodnih odnosov in da bi postopoma utrla pot univerzalnejšim oblikam mednarodnega sodelovanja. Vendar je jasno, da ni moč v kratkem času odstraniti stališč, ki so izraz napetosti v minulosti. To je moč doseči samo, če bo šlo za posle-

dico splošnega procesa ter dolgotrajnih in potrpežljivih naporov.

REALISTIČNA POLITIKA

Jasno je, da je v sedanjih razmerah v svetu takšna politika, edina realistična politika. Realistična je iz preprostega razloga, ker je to edina politika, ki upošteva tako raznolikost, kakor tudi vse večjo enotnost, medsebojno povezanost in odvisnost sodobnega sveta. Težnja po enotnosti, ki pomeni objektivni proces, sloni predvsem na združujočem učinku napredka znanosti in naglega razvoja gospodarskih sil, nenehno premaguje in odstranjuje ovire, ki umetno preprečujejo napredek. Kar zadeva razlike — razlike v zgodovinskem in kulturnem razvoju, kakor tudi razlike v družbeni sestavi in v političnem ter gospodarskem ustroju — so tudi te ena izmed bistvenih značilnosti stvarnosti, eno izmed »trmoglavih dejstev« mednarodnega življenja, kakršno je le-to dandanes. Te razlike so nedvomno nujna značilnost sedanje faze zgodovinskega razvoja, ne pa — kakor, kot je videti, nekateri mislijo — nekakšen slučajni pojav, ki ga ni moč pojasniti. Potemtakem je moč politiko imenovati realistično samo takrat, kadar upošteva ta dejstva in če poskuša te razlike vskladiti s splošno težnjo po čedalje večji enotnosti sveta. Drugeče rečeno, države z različnim ustrojem in z razvrstnimi nazori morajo živeti druga ob drugi: koeksistirati morajo, in sicer na našem sodobnem svetu, ki je med seboj povezan. Nujno morajo sodelovati med seboj, prizadevajoč si hkrati, da pokažejo svoje prednosti v procesu mirnega in svobodnega tekmovanja. To je očitno edini možni odgovor na osnovna vprašanja našega časa.

To nam postane še jasnejše, če si skušamo za trenutke predstaviti, do česa bi privedla druga možna smer, smer namreč, ki bi skušala spore poravnati z drugimi, ne pa z miroljubnimi sredstvi. Če splošno priznana resnica je, da vojna v tej atomski dobi — vojna pa bi bila končna posledica sleherne takšne politike — ne samo, da ne more rešiti nobenega izmed naših problemov, marveč bi pomenila splošno katastrofo.

Nas lahko samo ohrabri dejstvo, da so načela koeksistence, na katera so v določenih krogih vse do nedavnaj gledali dvomeče in celo nezaupljivo, ne samo dobila široko podporo, temveč da se tudi čedalje bolj uveljavljajo.

Zato je naša dolžnost izkoristiti možnosti, ki nam jih nudi ta sprememba v mednarodnem vzdušju, da bi tako omogočili prehod iz takšnega izboljšane vzdušja v trajen mir.

VLOGA OZN

V tem morajo Združeni narodi odigrati veliko vlogo. Organizacija, ki sloni na načelih mednarodnega sodelovanja, ima (Nadaljevanje na 3. strani)

Vremenska napoved

za torek, 27. septembra
Sončno vreme z naščajčo oblačnostjo v popoldanskih urah predvsem v severozahodni Sloveniji. Temperatura ponoči med 8 do 10, na Primorskem okoli 15. Najvišja dneva na temperatura od 17 do 22 stopinj. Zjutraj v nižinah megla.

Govor predsednika Tita v Zvorniku

(Nadaljevanje s 1. strani)

krajšem času. Razume se, da smo tu nekoliko idealizirali, toda stvarnost je stvarnost.

Teško nam je bilo, ker smo bili navezani naše, težko nam je bilo, ker smo začeli iz nič in ničesar nismo imeli. Zda pa že imamo na čem graditi in zda pa že napočil čas, da bo našim delovnim ljudem čim lažje, da že vsaj delno čutijo blagodejnost tistih naporov, ki smo jih doslej prispevali, to se pravi, da čutijo, kaj pomeni socializem.

Mi smo zmeraj govorili, da socializem ne pomeni imeti samo velike moderne tovarne. Tudi v drugih deželah imajo mnogo tovarn, celo več, kakor jih imamo mi, in vendar tam ni socializma. Industrializacija plus višji življenjski standard delovnih ljudi, razen tega pa socialna pravičnost in perspektiva, ki omogoča, da naši delovni ljudje vidijo, da se jim bo jutri ali pojutrišnjem goščilo še boljše, kakor se jim godi danes, razen tega pa tudi dejstvo, da je to, kar zda imamo, njihovo in da to s vmi upravljajo, vse to skupaj je socializem.

Ko govorimo o naših težavah, tovariši in tovarišice, in ko se zda zadevamo na vrsto raznih problemov, ki včasih spravlajo v slabo voljo naše ljudi, zlasti delovne ljudi po tovarnah in mestih, ne smete misliti, da so tega krive sedanje trenutne napake in pomanjkljivosti. Ne, to ima svoje korenine še iz časov, ko smo začeli graditi, to izvira od taktik, ko smo začeli napenjati vse sile. Vzroki so zunanji in notranji. Vzroki so seveda tudi subjektivni. Prizadevali si bomo, da bomo odpravili te subjektivne vzroke, menimo pa, da ne bi bilo pravilno, da bi tudi v prihodnje tako intenzivno obremenjevali naše delovne ljudi z izgradnjo zmeraj novih podjetij, ker bi bilo njihovo življenje zaradi tega težavnejše. (Odobranje).

Zda pa imamo dovolj, da lahko stopamo naprej v manj utrudljivem, postopnem tempu. Zda je napočil čas, da imajo naši ljudje boljše življenjske pogoje. S tega mesta vam pravim, da mislimo na to, da nameravamo storiti vse ukrepe in da bomo storili vse, kar je v naših močeh, da bo življenje naših delovnih ljudi lažje in srečnejše. Naši delovni ljudje nam lahko verjamejo. (Ploskanje in odobravanje).

Razume se, da imajo sedanji rodovi, ki grade, in rodovi, ki so

se borili — to pa so ljudje, ki delajo z največjim navdušenjem in trdnostjo, ki napenjajo vse sile — pravico, da del tega srečnega življenja v naši socialistični deželi tudi sami čutijo. Zato vam lahko s tega mesta rečem, da mi, vodilni ljudje Jugoslavije, ki ste jim izkazali zaupanje, da vodijo to deželo, prvenstveno mislimo na to, kako bi premagali težave, ki še onemogočajo, da bi bilo življenje naših ljudi boljše, kakor je bilo. Delovni kolektivi, ki delajo zda v svojih podjetjih, imajo ta podjetja v svojih rokah, ustvarjajo tudi nova sredstva za izgradnjo novih podjetij. Naša dolžnost pa je spoštovati njihovo pravico, da zboljšajo tudi svoje življenje. Mi bomo tudi v prihodnje gradili podjetja, toda gradili bomo bolj lažna, ki jih bomo čimprej čutili na zboljšanje življenjskega standarda naših delovnih ljudi. To pravim ne samo vam tu, marveč tudi vsem delovnim ljudem naše dežele, naše socialistične domovine.

Danes je začela obratovati ta elektrarna, včeraj je začela obratovati elektrarna v Vinodolu, jutri bo začela obratovati tretja, in potem še vrsta naših novih elektrarn. Nimamo jih še dovolj, še sō nam potrebne elektrarne, toda v prihodnje bomo gradili samo po svojih sposobnostih in po svojih gmotnih možnostih, ne pa tako, kakor bi v te elektrarne vgradili tudi svoje življenje. To ni potrebno, zda to ni več potrebno.

Mi v Jugoslaviji imamo seveda druge težave. Imamo denimo težave v kmetijstvu, kajti naše kmetijstvo je še zmeraj na stopnji, na kakršni je bilo prej. Sestava našega prebivalstva pa se spreminja in vsako leto pride v tovarne nad 140.000 novih delavcev, vtem ko se na drugi strani število kmetov krči. V tovarnah sicer narašča število tistih, ki ustvarjajo, ne narašča pa v zadostni meri tudi količina živil, ki jih daje kmetijstvo in ki so potrebna za naše boljše življenje in za nadaljnje delo. Zato, ker jih ni dovolj, so tudi cene nenormalno visoke, čeprav je to ponekod tudi plod dela raznih spekulantov, ki nimajo socialistične zavesti, ki nimajo zavesti o naših današnjih potrebah. Vsi ti momenti ustvarjajo zda splošen problem, ki smo mu lahko kos, in naša dolžnost je, da prvi v tem storimo, kar moremo in kar moremo storiti. (Odobranje).

Tovariši in tovarišice, s tega mesta pošiljam najtoplejše pozdrave in želje za nadaljnji napredek vsem delovnim kolektivom širom po naši deželi, ki požrtvovalno in z globoko vero grade zmeraj nova podjetja in dajejo čedalje več novih izdelkov, ki jih nekoč v naši državi ni bilo moč izdelovati.

Naj živi naša socialistična dežela, Federativna ljudska republika Jugoslavija! Naj žive naši delovni kolektivi!

Konec govora predsednika Tita je pozdravila množica z dolgotrajnim viharnim ploskanjem.

S SEJE SVETA ZA ZDRAVSTVO IN SOCIALNO POLITIKO

Nov zakon o bolnišnični službi pripravljajo

Ljubljana, 26. septembra. — Našnji seji Sveta za zdravstvo in socialno politiko L. Tone Fajfar, je dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

Komisija, ki je pripravila osnutek novega zakona, je upoštevala osnovni načrt o razširitvi mreže zdravstvenih ustanov, o katerem je Svet razpravljal že na eni prejšnjih sej. Ta načrt vsebuje obnovo, dograditev in novo izgradnjo poslopij za zdravstvene namene v bodočih letih, skladno s tem pa tudi načrt o zaposlitvi številnejših kadrov v zdravstveni službi. Pri sestavi načrta so sodelovali tudi ljudski odbori. V kolikor se ta načrt tiče bolnišnic, vidimo, da se predvideva precejšnje povečanje posteljnega fonda v naših bolnišnicah. Sedaj odpade povprečno na 1000 prebivalcev 6,61 postelj, do 1960. leta pa naj bi se ta fond povečal na 8,70 postelj na 1000 prebivalcev. Prav tako predvidevajo za prihajajoča leta zaposlitev večjega števila zdravnikov, zobozdravstvenih delavcev in srednjega medicinskega osebja.

Iz teksta osnutka zakona o bolnišnični službi sta razvidna struktura in sistem naše bolnišnične službe. Hkrati upošteva osnutek perspektivnost za nadaljnji razvoj bolnišnic in jamči postopen dvig strokovne ravni v njih.

Clani Sveta so v razpravi načelno odobrili predloženi osnutek in ga dopolnili s nekaterimi upravičenimi in potrebnimi predlogi. Med raznimi poglavji vsebuje osnutek tudi kategorizacijo bolnišnic, ki se nanaša na število oddelkov. Tako predvideva za bolnišnico I. reda najmanj oddelek za kirurgijo, interno medicino, pediatrijo, ginekologijo s porodništvom, oddelek za ošne bolezni, nalezljive bolezni in za bolezni ušes, nosu in grla. Bolnišnica II. reda naj bi imela najmanj oddelek za kirurgijo, interno, ginekologijo s porodništvom in pediatrijo, bolnišnica III. reda pa naj bi imela oddelek za kirurgijo in splošni oddelek.

Nato obravnava osnutek strokovno delo, dolžnosti zdravstvenega osebja in nadzorstvo nad delom v bolnišnicah. Podrobno je tudi določeno, kako je možno ustanoviti bolnišnico. Ustanovitelj je lahko Izvršni svet LRS ljudski odbor, gospodarska in druž-

Kitajska sindikalna delegacija je odpotovala v Skopje

Delegacija kitajske sindikalne federacije, ki se je mudila dva dni v Nišu, je nočjo odpotovala v Skopje. Gostje so si v Nišu ogledali vinogradniško zadružno v Sicevu, tovarno železniških vozil in strojev »Stanko Paunovič«, tobačno tovarno, Cele Kulo, Muzej NOV, niško trdnjavo in zavode RR.

Clani kitajske sindikalne delegacije so se danes razgovarjali s predstavniki okrajnega sindikalnega sveta v Nišu.

PISMO UREDNIŠTVU

Družinska vzgoja nepreskrbljenih otrok

Tovariši urednik, v četrti številki revije »Komuna« sem prebral članek o zaščiti nepreskrbljenih otrok v Skopju. Ti otroci pomenijo ne samo v Skopju, temveč tudi v drugih mestih in krajih veliko skrbi vseh nas. Ne gre samo za nepreskrbljene otroke. Tudi o otrocih brez staršev in skrbnikov, ki žive po dečkih domovih, čisto govorijo danes pisajo. Toda, ali je to vse, kar smo mogli storiti za njih? So pa tudi otroci, ki imajo starše in skrbnike, toda le-ti zanje ne skrbijo tako, kakor bi bilo treba.

Za nepreskrbljene otroke in za otroke sploh daje skupnost kolikor more največ dati in probleme rešuje, toda kako — to je posebno in zelo važno vprašanje, o katerem, zdli se mi, govorimo manj, kakor bi bilo treba. Zato mislim, da pobuda Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbnost Ljudskega odbora Skopja, o kateri je govora v omenjenem članku, zasluži, da o njej povemo nekaj tudi na tem mestu.

Svet je namreč sklenil, da otroci, ki nimajo staršev in skrbnikov, pa tudi otroci, ki vzhajajo v skrbništvu, bodo pošiljali več v velike dečke domove, marveč da bodo ustvarili manjše družinske skupnosti, v katerih bi te otroke vzgajali. V našem tisku je bilo objavljeno nekaj člankov o podobnih idejah, ki so se pojavile tudi v nekaterih drugih krajih. Toda, ali so te ideje začeli uredničevati in kakšne izkušnje so al pri tem pridobili — o tem ne vemo mnogo, čeprav imajo takšne ureditve i s pedagoškega i z gospodarskega stila, sva velike prednosti.

Kakšne bi bile te majhne skupnosti? V Skopju so na primer sklenili, da bodo za zabeleke sezidali tri velika trisobna stanovanja. V vsako stanovanje bi se vselili zakoniti par brez otrok. To bi bili ljudje, ki imajo smisel in ljubezen za to delo in le-ti bi prevzeli največ pet nepreskrbljenih otrok različne starosti. To bi bila nova družina, oče bi bil zaposlen, mati bi delala doma, in sicer ne samo kot gospodinja, temveč tudi kot vzgojiteljica, otroci pa bi obiskovali šolo in v vseh ostalih življenjskih domačih hri. Družina bi bila gmotno preskrbljena tako, da bi starši za vsakega otroka, razen otroških dokladov dobili še 2000 do 4000 din, morda pa

Dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

Dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

Dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

Dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

Dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

Dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

Dr. Mušič obrazložil glavne osnovne osnutke zakona o bolnišnični službi. Ta zakon naj bi spriče demokratične decentralizacije zdravstvene službe zagotovil načrtno in vskladeno delovanje naših bolnišnic, hkrati pa jim omogočil potreben razvoj.

SPET REDUKCIJE V RUŠAH IN ŠTORAH

Ker je iznova nastopilo pomanjkanje električne energije, je od včeraj ustavljeno obratovanje karbidnih peči v Rušah in elektroplavža v Štorah

Ker je iznova nastopilo pomanjkanje električne energije, je od včeraj ustavljeno obratovanje karbidnih peči v Rušah in elektroplavža v Štorah

Ko se je pred štirnajstimi dnevi po izdatem deževju v alpskem področju izboljšal položaj glede preskrbe z električno energijo in so bile preklicane omejitve glede porabe električne, so 13. oziroma 14. septembra po enomesečnem mirovanju spet lahko zakurili karbidne peči v Rušah in elektroplavž v Štorah. To ugodnejše stanje pa ni trajalo dolgo. Vreme je sončno in brez dežja in bo po napovedih ostalo lepo še daljšo dobo. Vodni pretok na Dravi, ki se je po zadnjem deževju dvignil od prejšnjih 170 do 190 na 350 do 400 m³ v sekundi, je kmalu začel nazadovati. Upadanje vode traja še naprej. Od nedelje do ponedeljka je vodna množina Drave spet upadla od 220 na 200 m³, za jutri pa je po poročilih avstrijskih hidroelektrarn na Dravi pričakovati le še 190 m³. Tudi vodna množina Save se je skrčila od največ 180 na 30 m³, vodna množina Save pri Medvodah pa od 80 na 30 m³. Položaj se zaostreje pomanjkanje vode v vinodolski hidroelektrarni na Hrvaškem, kjer so v nedeljo sicer slavili dovršitev velike akumulacije na Lokvarki, ki pa jo mora šele napolniti jesensko deževje.

Tako je hitreje, kakor bi sicer pričakovali, spet nastopila nujna potreba redukcij. Tovarni dušika v Rušah so postopno zmanjšali dopustno obremenitev od 12.000 na 4.000 kW. Tako so morali včeraj zjutraj spet ustaviti obratovanje karbidnih peči in dela le še peč za ferokrom. Podobno je bilo treba omejiti porabo energije v elektroplavžu v Štorah, najprej od 12.300 na 5.000 kW, včeraj zjutraj pa so morali tudi elektroplavž ugasiti. Zaradi splošne redukcije industrijske potrebnosti v slovensko-hrvaškem prenosnem omrežju so najprej zmanjšali frekvenco izmeničnega toka od 50 na 40, potem pa na 48.

Naše termoelektrarne zda seveda obratujejo z vso zmogljivostjo, le v termoelektrarni Velenje ne dela

glavni agregat za 4500 kW, ki pa bo po izvršenem popravilu verjetno danes ali jutri spet začel obratovati. Novi viri elektroenergije pa nam bodo na razpolago šele konec leta z razširitvijo termoelektrarne v Trbovljah in z začetkom obratovanja hidroelektrarne Vuhred. (seveda če bomo z vpisom posojila za Vuhred zbrali dovolj sredstev za dovršitev del). Nova termoelektrarna Soštanj pa bo verjetno začela obratovati s prvim agregatom po Novem letu.

glavni agregat za 4500 kW, ki pa bo po izvršenem popravilu verjetno danes ali jutri spet začel obratovati. Novi viri elektroenergije pa nam bodo na razpolago šele konec leta z razširitvijo termoelektrarne v Trbovljah in z začetkom obratovanja hidroelektrarne Vuhred. (seveda če bomo z vpisom posojila za Vuhred zbrali dovolj sredstev za dovršitev del). Nova termoelektrarna Soštanj pa bo verjetno začela obratovati s prvim agregatom po Novem letu.

glavni agregat za 4500 kW, ki pa bo po izvršenem popravilu verjetno danes ali jutri spet začel obratovati. Novi viri elektroenergije pa nam bodo na razpolago šele konec leta z razširitvijo termoelektrarne v Trbovljah in z začetkom obratovanja hidroelektrarne Vuhred. (seveda če bomo z vpisom posojila za Vuhred zbrali dovolj sredstev za dovršitev del). Nova termoelektrarna Soštanj pa bo verjetno začela obratovati s prvim agregatom po Novem letu.

glavni agregat za 4500 kW, ki pa bo po izvršenem popravilu verjetno danes ali jutri spet začel obratovati. Novi viri elektroenergije pa nam bodo na razpolago šele konec leta z razširitvijo termoelektrarne v Trbovljah in z začetkom obratovanja hidroelektrarne Vuhred. (seveda če bomo z vpisom posojila za Vuhred zbrali dovolj sredstev za dovršitev del). Nova termoelektrarna Soštanj pa bo verjetno začela obratovati s prvim agregatom po Novem letu.

glavni agregat za 4500 kW, ki pa bo po izvršenem popravilu verjetno danes ali jutri spet začel obratovati. Novi viri elektroenergije pa nam bodo na razpolago šele konec leta z razširitvijo termoelektrarne v Trbovljah in z začetkom obratovanja hidroelektrarne Vuhred. (seveda če bomo z vpisom posojila za Vuhred zbrali dovolj sredstev za dovršitev del). Nova termoelektrarna Soštanj pa bo verjetno začela obratovati s prvim agregatom po Novem letu.

glavni agregat za 4500 kW, ki pa bo po izvršenem popravilu verjetno danes ali jutri spet začel obratovati. Novi viri elektroenergije pa nam bodo na razpolago šele konec leta z razširitvijo termoelektrarne v Trbovljah in z začetkom obratovanja hidroelektrarne Vuhred. (seveda če bomo z vpisom posojila za Vuhred zbrali dovolj sredstev za dovršitev del). Nova termoelektrarna Soštanj pa bo verjetno začela obratovati s prvim agregatom po Novem letu.

glavni agregat za 4500 kW, ki pa bo po izvršenem popravilu verjetno danes ali jutri spet začel obratovati. Novi viri elektroenergije pa nam bodo na razpolago šele konec leta z razširitvijo termoelektrarne v Trbovljah in z začetkom obratovanja hidroelektrarne Vuhred. (seveda če bomo z vpisom posojila za Vuhred zbrali dovolj sredstev za dovršitev del). Nova termoelektrarna Soštanj pa bo verjetno začela obratovati s prvim agregatom po Novem letu.

PISMO IZ BOSNE IN HERCEGOVINE

Stanje kmetijstva ni zadovoljivo

Anketna komisija Zvezne ljudske skupščine si je te dni ogledala več kmetijskih posestev v BiH. Ko se je vračala, so sklicali v Sarajevu širši sestanek, ki so se ga udeležili kmetijski strokovnjaki in drugi na vprašanje kmetijstva zainteresirani predstavniki. Ugotovili so, da večina kmetijskih posestev še ni do kraja izgrajena, mnoga pa nimajo opreme in poslopij. Zastarelost opreme na kmetijskih posestvih je velika ovira v pospeševanju kmetijstva. Kolobarjenje so vpeljali samo na nekaterih posestvih. Komisija je ugotovila, da so na posameznih posestvih investirali denar v vse drugo, samo ne v pospeševanje kmetijske proizvodnje. Komisija je delala v okviru širše analize kmetijskih posestev po vsej državi tako, da lahko kmalu pričakujemo zanimivo razpravo na zasedanju Zvezne ljudske skupščine.

NOVI OKRAJNI ODBORI V BIH SO PREVZELI POSLE Podatki kažejo, da je v 15 okrajih na položaju tajnikov okrajnih odborov samo 5 uslužbencev s pravno fakulteto. To dokazuje, kako veliko je pomanjkanje strokovnih kadrov. Na zadnji seji Izvršnega sveta BiH so tudi vprašanje obravnavali. Ugotovi-

vili so, da se uveljavlja težnja, da bi spravili v odbore uslužbence, ki nimajo za to delo potrebnih kvalifikacij. Vzlic temu pa tudi zanje zahtevajo dodatne plače, kakor da so za svoje delo povsem usposobljeni. Ko so o tem razpravljali, so ugotovili, da je dobilo v BiH 5000 uslužbencev od Republiškega izvršnega sveta že prej zvanja za določene poste, čeprav niso imeli ustrezne šolske izobrazbe. Gre za ljudi, ki so se s prakso usposobili za določene poste in ki so zlasti zadnja leta nosili glavno breme dela v ljudskih odborih. Kljub temu pa so na pristojnem mestu poudarili potrebo, da bi v občini in okrajnih zaposlili uslužbence s fakulteto in strokovno izobrazbo. V BiH bodo kmalu organizirali več tečajev za strokovno izobrazbo kadrov ljudskih odborov.

PROMETNE NESREČE

Zadnje dni je bilo v BiH več prometnih nesreč s tragičnim koncem. Pri Palu v okolici Sarajeva se je kamion prevrnil v jarek. Izmed petih potnikov so bili štirje poškodovani. Druga huda nesreča se je pripetila pri Zenici, kjer se je v naraslo Bošno prevrnil avto s štirimi potniki. Vsi so utonili in ekipa za dvigovanje avtomobilov še pet dni po nesreči ni mogla potegniti iz vode avtomobila, ki je ležal 9 m globoko v reki. Na zesti med Sarajevom in Vogošcem je tovorni avto do smrti povozil neko delavko. Razen teh se je pripetilo še več manjših nesreč. Prometne nesreče so znova opozorile pristojne oblasti, da bo treba zaostri varnostne ukrepe. Nesreče pa niso same posledica neprevideznosti soferjev, marveč tudi slabih cest.

Začetek šolskega leta NA UNIVERZI Novo šolsko leto se je začelo na sarajevski univerzi z živahnimi razpravami fakultetnih organov, univerzitetne uprave in organov samouprave na začetek ali bolje rečeno nadaljevanje dela po počitnicah. Republiški zakon o univerzi bo kmalu pripravljen, kar velja tudi za statute posameznih fakultet. Čedalje bolj je čutili težnjo, da bi mnogim absolventom omogočili končati študije. Da bi v prihodnje mladi študentje pravočasno opravili izpite, bodo moral najbrž odsele redno študirati predmete, za katere so izpiti obvezni. Tako ne bo več naraščalo število absolventov. Posamezne fakultete so dobile letos lepo urejene knjižnice.

Lj. R.

VELIK USPEH LETOŠNJE TURISTIČNE SEZONE

V prvih osmih mesecih letošnjega leta smo zabeležili povečanje ne le inozemskega, marveč tudi domačega turizma

Da bodo uspehi letošnje turistične sezone boljši, kakor so bili lani, smo letos lahko spoznali že v začetku sezone. Rezultati glavnih dveh mesecev turistične sezone, julija in avgusta, pa nam pričajo, da je uspeh še mnogo večji, kakor smo sprva upravičeno pričakovali. Že v letošnjem prvem polletju je bilo v Sloveniji število nočnih turistov za 5% večje kakor lani. Po najnovejših podatkih Zavoda za statistiko LRS pa sta nam julij in avgust v primeri z istim razdobjem preteklega leta prinesla povečanje števila nočnih celo za 17,6%.

Znano je, da število gostov že vrsto let narašča, vendar ob čedalje krajši povprečni dobi bivanja. Letos pa smo na višku sezone privratali spet opazili, da se je število nočnih v večji meri dvignilo kakor število gostov, se pravi, da so se gostje dalj časa mudili v dotičnem kraju. V juliju in avgustu je bilo vsega 515.500 nočnih nasproči 437.900 v istih dveh mesecih lanskega leta. Niso pa narasle samo nočnine inozemskih gostov (od lanskih 81.800 na 130.900 ali za 60%). O uspehu letošnje sezone lahko govorimo

predvsem zaradi tega, ker so se prav v teh dveh odločilnih mesecih obetno dvignile — v nasprotju z lanskimi letom — tudi nočnine domačih gostov, in sicer od lanskih 356.100 na 384.600 ali za 7,7%. Se posebno so narasle nočnine gostov iz Slovenije, namreč od 149.600 na 167.200 ali za 11,7%.

Za prvih osem mesecev letošnjega leta je statistika turizma v Sloveniji zabeležila 348.788 gostov (lani 302.547), od tega inozemskih gostov 74.940 (lani 52.962). Število nočnih pa je naraslo na 958.900 (lani 860.700); pri tem je bilo 220.200 nočnih inozemskih gostov (lani 134.778).

Seveda pa niso bili vsi turistični kraji enako deležni uspeha. Po številu nočnih v prvih osmih mesecih so najboljše odrezali primorski kraji (področje Koprja), ki so nasproti istemu razdobju lanskega leta izkazali za 50% več nočnih (sam Portorož za 58%). Planinski turistični kraji so imeli v celoti za 14% več nočnih, tako Bled za 15%, Kranjska gora celo za 39% in Bovec-Trenta za 35% in Jezersko za 20%, medtem ko je Bohinj izkazal za 15% manj nočnih. Tudi ostali turistični kraji (brez Ljubljane) se lahko pohvalijo s povečanjem števila nočnih za 10%, neturistični kraji pa kar za 41%, kar je zlasti značilno, saj nam zgornjo prico o tem, da so se mnogi delovni ljudje odločili za obisk v neturističnih krajih na podeželju kjer so lahko ceneje prebili svoj dopust.

Posebno poglavje pa predstavljajo naša zdravilišča, ki nimajo pomembnejših koristi od večjega dotoka inozemskih gostov in jih e vrh tega zadelo manjše število gostov, ki se zdravijo na račun socialnega zavarovanja. Celotno število nočnih v zdraviliških krajih se je zmanjšalo v primeru z istim

tudi več, kajti ne smemo pozabiti, da stane vzdrževanje vsakega otroka v dečjem domu skupnost nad 10.000 din mesečno.

Razumljivo je, da so pedagogski razlozi za ustanavljanje teh družin neprimerno tehtnejši. Nije pogosto je silisti menje, da je družinska vzgoja za razvoj pomembnih karakternih lastnosti, povezanih z njo — prav tisto, kar manjka otrokom iz domov in da to čedalje bolj postaja prede problem. Nedavno sem se razgovarjal z upravnikom nekakega velikega dečjega doma v Hrvaškem Primorju in on je prav to stvar najbolj poudarjal. V njenem domu so otroci moškega spola. V šoli so skupaj z otroci, ki žive pri starših. Razlika je velika. Pri otrokih iz doma zelo pogosto prihajajo do izraza močna čustva osamljenosti, pomanjkanja nežnosti in toplega odnosa, pojavlja se celo občutek manj vrednosti in z njim ozko povezan želja, izkazati se po vsej sil. Prav v tej stvari pa naljejo plodna (in najezratljivejši) vplivi.

Izmed ostalih problemov je omenila še enega, ki je zelo važen, odnos teh dečkov do deklet. Spričo organizacije domov (posebni domovi za otroke moškega, posebni za otroke ženskega spola) stopijo fantije v življenje malone brez osnovnih moralnih in etičnih pojmov o ženski. Do kakšnih posledic lahko to privede, ni treba poudarjati.

V družinah, o katerih smo govorili zgoraj, na bi kaj hitro nastalo drugodno vzdušje, prijetnejše in primernejše otrokovi duševnosti. Otroci bi imeli starše, brate in sestre. Žive vsakdanje življenje v igri in delu, v družnih sprih, pa tudi veselih in radostnih urah, doživljajoč družinske skrbi in toplota doma ter stotine drugih manifestacij družinskega življenja, bi se našli mladi državljani, za katere mora skupnost skrbeti, neovorno normalno razvijati.

Usvaja tega na nikakor ni treba sklepati, da so dečki domovi nekaj nesprejemljivega in škodljivega. Nasprotno, v naših družinskih domovih le-tih so odigrali veliko vlogo pri vzgoji tisocev otrok, ki jih je volni vinar oronjal staršev in skrbnikov. Vendar ni mogoče, da je namreč čas, ko je treba resneje razmišljati o novih, boljših oblikah in vzroci. Pohoda in ideja, ki je zda prišla iz Skopja, zasluži zato vsestransko pozornost.

Dragan Nikolić

Prva turbina Litostroja namenjena tujini

Ljubljanska tovarna Litostroja bo v kratkem poslala v tujino prvo turbino. V začetku oktobra bo Litostroja začel dobavljati turbinske dele za novi agregat »Čički Malija« v Pakistanu, ki ima tri Kaplanove turbine s skupno zmogljivostjo približno 20.000 kilovatov.

Novosadski velesojem

Ze prve dni so se domači kupci zanimali na novosadskem velesojmu za razstavljeno tuje blago, tuji obiskovalci pa za domače izdelke. Tuji predstavniki se zanimajo za različne kmetijske proizvode, predvsem živinorejske, pa tudi za plemensko živino. Domači pa se najbolj zanimajo za mehanizacijo kmetijstva.

Jesenska selev na Hrvaškem

Več kot 1000 vagonov kvalitetnega semena pšenice in približno 4000 vagonov umetnega gnojila bodo jeseni porabili na kmetijskih posestvih na Hrvaškem.

ZBOROVANJE SLOVENSKEGA ZGODOVINARJEV

V Koprju se je danes začelo IX. zborovanje slovenskih zgodovinarjev, ki mu prisostvujeta razen številnih kulturnih in znanstvenih delavcev tudi generalni tajnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Milko Kos in prorektor ljubljanske univerze dr. Franc Zwitter. V imenu predstavnikov lokalnih oblasti je pozdravil udeležence sekretar SZDL koprškega okraja tov. Martin Greif.

V delovnem delu kongresa je predaval najprej predsednik koprškega društva slovenskih zgodovinarjev Srečko Vilhar o zgodovinskih raziskovanjih v slo-

venski Istri po osvoboditvi. Pri tem je poudaril napore članov koprškega zgodovinskega društva pri zbiranju zgodovinskih podatkov o življenju Slovencev v teh krajih. Profesor ing. arh. Marjan Mušič je bil obravnaval vprašanje obnove in zaščite slovenskih zgodovinskih mest predvsem pa zaščito kulturnih spomenikov v Koprju in Piranu.

V popoldanskem delu zborovanja je govoril prof. Ferdo Gestrin o stikih slovenskega zaledja s primorskimi mesti v srednjem veku. Zborovanje se bo jutri nadaljevalo v Piranu.

GOVOR VODJE JUGOSLOVANSKE DELEGACIJE NA X. ZASEDANJU OZN

Močna težnja po boljšem vzdušju na svetu se je očitno okrepila

(Nadaljevanje s 1. strani).

nedvomno širše možnosti in večjo odgovornost v položaju, v katerem je uveljavljen teh načel postalo hkrati praktična možnost in neposredna potreba. Generalni tajnik je to v svojem poročilu zelo točno izrazil: »Če se je treba zdaj resno in vztrajno lotiti proučevanja možnosti za sodelovanje na širši podlagi, potem mora vloga svetovne organizacije neogibno dobiti nov obseg.«

Ne smemo pozabiti niti tega, da je OZN znatno prispevala k ustvaritvi ugodnejših pogojev, v katerih mora zdaj delovati, temveč tudi s samim svojim obstojem na razburkanem mednarodnem prizorišču in s svojimi lastnimi naporami ne glede na to, da so bili le-ti često brez neposrednih rezultatov. Svet se mora dejansko zahvaliti tej organizaciji, da ni bil dokončno razkosan na dva dela v času, ko so bile težnje po razdelitvi najmočnejše, zahvaliti pa tudi zato, da so bile druge težnje, ki so neposredno ogrožale mir, postopoma premagane. Združeni narodi so v polnem smislu te besede pomagali, da se je svet pripravil in usposobil za koekzistenco.

Kadar govorimo o dosežanih vlogi OZN, a še posebno, kadar si skušamo predstaviti njeno vlogo v bodočnosti, je treba po mojem mnenju omeniti čedalje večji prispevek manjših, nezadostno razvitih dežel, ki so šele nedavno dosegle svojo neodvisnost. Dejstvo samo, da so te dežele postale neodvisne in da so življenjsko zainteresirane na ohranitvi miru (kajti samo v miru lahko premagajo svojo zaostalost, na katero so bile brez krivde obsojene), čedalje bolj vpliva na mednarodni razvoj v celoti. Te dežele si zdaj prizadevajo, da bi odigrale svojo vsestransko in neodvisno vlogo na mednarodnem prizorišču, vlogo, ki ji je treba izreči zasluženo priznanje. Ko se mirno razvijajo, se naravno vključujejo v vseobsejni sistem OZN. Razen tega so neposredno zainteresirane na tem, da se v mednarodnih odnosih spoštujejo demokratična načela, izražena v Ustanovni listini, kajti brez tega bi bilo njihovo sodelovanje v mednarodnem življenju veliko težavnejše. Te dežele, katerih moč je bolj moralna in politična kakor vojaška ali gospodarska, kažejo naravno težnjo, da učinkujejo kot moralni in politični činitelji, kar je do dela v skladu z osnovno mislijo Ustanovne listine. Če to zasedanje presojamo s tega vidika, potem nam postane njegov pomen očiten.

Zasedanje si mora predvsem prizadevati, da bi zboljšalo tisto, kar imenujemo »zenevsko vzdušje«. To lahko doseže zlasti s tem, da bi v dejavnih začelo uveljavljati nov način obravnavanja mednarodnih problemov. S tem bi bilo skupščini omogočeno, da že na tem zasedanju doseže določen napredek v reševanju raznih vprašanj, od katerih se Združeni narodi v nekaterih ukvarjajo že vrsto let. Če bo Skupščina to dosegla, bo to pomemben prispevek k nadaljnjemu zboljšanju splošnega mednarodnega položaja, utrdilo pa bo tudi vlogo OZN v tem novem, ugodnejšem položaju. V zvezi s tem bi lahko pripomnili, da mi vsi globoko cenimo napore veselih, da bi uredile vrsto važnih mednarodnih problemov, in dejstvo, da so bili pri tem že doseženi pomembni uspehi. Prav tako pa moramo pripomniti, da vsa ta vprašanja zanimajo mednarodno skupnost v celoti in da je potemtakem le-ta dolžna zastaviti svoj vpliv, da bi dosegli hitro in zadovoljivo rešitev teh vprašanj. Zdej bi želel kot ponazoritev omeniti nekatera vprašanja, ki so pred nami, ki pa se mi zde najvažnejša.

RAZOROZITEV

Na prvem mestu je vprašanje razorožitve, katerega velikanski pomen za mir in varnost sveta ni več potrebno dokazovati. Vsi smo z velikim zadovoljstvom spremljali hrabrilne dogodke, do katerih je na tem torišču prišlo lani. Ti dogodki so bili možni spričo izboljšanja mednarodnega položaja, hkrati pa so sami prispevali k nadaljnjemu izboljšanju le-tega. Nekateri težave, ki so se, kakor je videti, odletje pojavile, nam ne bi smele vzeti poguma. Morda so dokaz dejstva, da se vprašanje razorožitve čedalje bolj prenaša na področje praktičnih akcij. To pa nas mora približati razorožitvi, ne pa oddaljati. Po drugi strani pa se mora dejstvo, da tekmovalje v oboroževanju ne bi močnejše pustilo in da še nadalje kopičijo orožje v strahovitem obsegu, tako kar zadeva količino, kakor

tudi kar se tiče uničujočega učinka, neugodno zrcaliti v razvoju mednarodnega vzdušja.

S tem odlagajo in otežujejo sleherni napredek v reševanju mednarodnih vprašanj, vstevši tudi problem razorožitve, da ne govorimo o razširjanju velikanskih gospodarskih sredstev, ki so tako potrebna na drugih področjih. Zato pomenijo odločna nadaljnja prizadevanja, da bi rešili — na podlagi sporazumov, ki so bili že doseženi ali vsaj z zožitvijo področja nesporazumov — preostala sporna vprašanja, bistven del splošnih naporov, da bi odstranili preostale vire napetosti. V tem pogledu so bili doseženi pomembni uspehi tako v Zenevi, kakor tudi v pododbojni razorožitvene komisije. Zdej je vprašanje, ali ni morda že postal možen sporazum vsaj v tem smislu, da ne bodo še nadalje povečali izdatkov za oboroževanje in za vojsko. Mar dejstvo samo, da so nekateri dežele že storile korak naprej, se pravi, da so začele zmanjševati svoje oborožene sile, ali proračune za vojsko, ni dokaz, da je dozorel čas za takšen sporazum?

UPORABA ATOMSKE ENERGIJE V MIRNODOBNE NAMENE

Vprašanje mirnodobne uporabe atomske energije je tesno povezano s problemom razorožitve. Napredek, dosežen z mednarodnimi naporami na področju uporabe enega največjih človeških izumov za cilje napredka človeštva namesto za cilje uničevanja človeških življenj, je eden najsvetlejših pojavov v okviru nedavnega razvoja v mednarodnih odnosih. Zenevska konferenca zasluži, da jo tu posebej poudarimo tako zaradi uspehov, ki jih je dosegla, kakor tudi zaradi duha zaupanja in dobre volje, s katerim je bila navdihnjena. Jasno je, da so potrebni še nadaljnji napor na tem novem in zelo važnem področju mednarodnega sodelovanja, napor, na katerih morajo ZN tudi v prihodnje imeti odločilno vlogo.

Zlasti važno je po našem mnenju odstraniti zelo realno nevarnost, da uporaba atomske energije ne bi še bolj razširila sedanjega prepada med razvitimi in nerazvitimi deželami z vsemi zelo hudimi posledicami, ki bi utegnile nastati iz tega za razvoj svetovnega gospodarstva kot celote, če hkrati ne bi storili ustreznih naporov za pospešitev gospodarskega razvoja nezadostno razvitih dežel. Atomska energija ne bo prišla samo po sebi v roke tistih, za katere pomeni nujno potrebo. Dolžnost in lastna korist bogatih narodov, kakor tudi vseh narodov, ki imajo najboljše možnosti, da uporabljajo ta novi vir energije, je, da pomagajo premostiti prepad, ki bi se sicer utegnil še bolj razširiti.

Praktična stran problema uporabe atomske energije v miroljubne namene, ki ji moramo posvetiti nujno pozornost, je vprašanje mednarodne agencije za atomsko energijo. Moja delegacija bo seveda pojasnila svoje gledišče o tem vprašanju, ko bomo o njem razpravljali. Ze zdaj pa bi želel poudariti naše pričanje, da bi morala biti agencija čim tesneje povezana z ZN. Dovolite mi, da tu pripomnim, da čedalje večja vloga ZN v no-

vem mednarodnem položaju očitno zahteva, da se čimbolje vsakodnevno razna področja mednarodne dejavnosti v splošnem okviru Združenih narodov.

GOSPODARSKI IN SOCIALNI PROBLEMI

Sprememba mednarodnega vzdušja ustvarja nove možnosti in zahteva, da storimo odločnejše ukrepe, da bi se lotili obravnavanja nekaterih daljnosežnih problemov. Napočil je čas, da stori Organizacija združenih narodov nove napore na gospodarskem in socialnem področju. V neugodnem vzdušju »hladne vojne«, v dnevih, ko je svet sedmimo svetovnega dohodka trošil v vojne namene, je bilo težko pričakovati, da bo mednarodno sodelovanje na tem področju doseglo večji napredek, in težko je bilo upati, da se bo trgovina razvijala na resnično mednarodnih in širokih mnogostanskih temeljih. Enako so trdili, da nobenih znatnih sredstev ni bilo moč določiti za zmanjšanje ene glavnih pomanjkljivosti etnotnega svetovnega gospodarstva — za zmanjšanje prepada. Ki deli razvite dežele od nezadostno razvitih dežel in področij sveta.

Tudi dejavnost ZN na socialnem področju je zadevala na velike težave. Celo v tistih mirnih dneh je lahko nudila OZN bodrilne primere skupne mednarodne dejavnosti na takšnih toriščih, kakor so tehnična pomoč in pomoč otrokom sveta prek UNICEF. To so seveda v znatni meri omogočile kontribucije bogatejših dežel, zlasti ZDA in Velike Britanije.

Zdej lahko očitno dosežemo mnogo več, zlasti v zvezi z vprašanjem gospodarskega razvoja. Generalni tajnik je v svojem poročilu poudaril: »Vsem ko je svet v čedalje večji meri spoznaval potrebo po takšnem razvoju, še ni v zadostni meri ocenil nujnosti te potrebe«. Ni pa dvoma, da splošne razmere omogočajo, da svet takoj doseže znaten napredek v reševanju tega problema. Ta skupščina je s svojo svečano deklaracijo, vsebovano v resoluciji VII objubila, da bo posebnemu skladu ZN za gospodarski razvoj dodelila sredstva, ki jih bo dobila preko mednarodne kontrolirane razorožitve. Čeprav »mednarodno kontrolirane razorožitve« še nismo dosegli, se zdi, da so že dani ostali pogoji za večjo učinkovitost na tem področju, kakor tudi za širše mednarodno sodelovanje na gospodarskem in družbenem torišču.

VPRASANJE UNIVERZALNOSTI

Razen teh problemov splošnega značaja, v katerih imajo ZN veliko odgovornost, se moram, kakor so storili mnogi drugi govorniki pred menoj, dotakniti enega za ZN kot svetovno organizacijo zelo važnega vprašanja. Gre za vprašanje univerzalnosti oziroma boljše rečeno, za pomanjkanje univerzalnosti v ZN, ki tudi močno zavira njihov dejavnost na različnih področjih, predvidenih v Ustanovni listini. Z ničimer seveda ni moč opravičiti dejstva, da dobrih deset let po konferenci v San Franciscu še zmeraj številno držav, ki čakajo, da bi jih sprejeli v našo organizacijo, približno ustreza tretjini sedanjega članstva, da skoraj po-

lovnica evropskih dežel ni zastopana v njej in da tako velika in pomembna dežela, kakor je Kitajska, še zmeraj nima v tej organizaciji pravih predstavnikov. Nadaljnje odlašanje ureditve tega vprašanja bi imelo za posledico veliko odgovornost nas vseh, zlasti odgovornost stalnih članov Varnostnega sveta. Po mnenju moje delegacije bi bilo potrebno, da bi sprejeli vse kandidate, katerih mednarodni status je izven slehernega dvoma. Na drugi strani bomo mi aktivno podprli kate-riki drugi predlog, katerega cilj bi bil razširiti stopnjo univerzalnosti OZN, kar bi omogočilo, da bi prišli vsaj iz sedanje za-ge. Sleherni takšen korak bi nedvomno ugodno vplival na nadaljnjo sorenembo mednarodnega vzdušja.

Seveda je še vrsta drugih važnih vprašanj, izmed katerih jih je nekaj tu pred vami, vsem ko druga — čeprav niso na našem dnevnem redu, znatno vplivajo na širše mednarodno vzdušje, v katerem se ravja tu zasedanje. Imamo probleme v Evropi, ki jim pripisuje Jugoslavija kot evropska dežela veliko važnost, in sicer predvsem medsebojno povezane probleme Nemčije in evropske varnosti.

Gre za azijske probleme, katerih bistvo je po mojem mnenju v tem, da na ustrezen način in pravočasno priznamo velikanske spremembe, ki spreminjajo lik tega kontinenta in njegov odnos do »Zahoda«. Razen tega so tu še veliki in naraščajoči problemi Afrike, do katerih je naša organizacija še posebej odgovorna, so

še mnogi drugi problemi, ki jih lahko tu samo omenim.

JUGOSLOVANSKA POLITIKA

Jugoslovanska zunanja politika sloni na takšni sodbi o sedanjem mednarodnem položaju, na teh glavnih težah. Prepričan sem, da je večina navzočih seznanjena z naporami moje dežele, da bi prispevala k odstranitvi neposrednih nevarnosti spopadov, k zmanjšanju napetosti, splošnemu zboljšanju mednarodnega vzdušja, kakor tudi z našimi sedanjimi naporami, da bi pomagali, da bi to izboljšanje postalo nekaj širšega in trajnejšega. Ti naporji so sad našega globokega prepričanja, o katerem sem govoril tu precej obširno, da je namreč možno in potrebno krepiti mir s sodelovanjem z vsemi deželami, ki so pripravljene sodelovati na podlagi načel Ustanovne listine, in sicer ne glede na politični in družbeni ustroj.

Ta trdna politika je prišla do izraza v prijateljstvu in plodnem sodelovanju z ZDA, Veliko Britanijo, Francijo in mnogimi drugimi deželami v vseh delih sveta. Zrcalila se je v našem prispevku — ki nas je stal nemajhnih žrttev — k utrditvi tržškega vprašanja, o katerem je bilo dolgo časa govora, kot o eni izmed nevarnih točk v Evropi, v našem aktivnem sodelovanju pri organiziranju širokega in dobro zasnovanega sistema sodelovanja z Grčijo in Turčijo na Balkanu v našem prizadevanju, da bi prispevali k vzpostavitvi širšega sistema evropskega sodelovanja in da bi v njem sodelovali. Takšna politika je nedavno prišla do iz-

ARGENTINA

VLADA BO DALA SINDIKATOM POTREBNA JAMSTVA da bi lahko neovirano delovali?

Peron dobil široka poročstva glede osebne varnosti. — Tudi francoska vlada pripoznala novo vlado

Buenos Aires, 26. sept. (AP). Paragvajska topnjača »Paragvaj«, na krovu katere je bivši predsednik Peron, je pozno sinoči odplula iz Buenos Airesa proti Asuncionu. Spremljal jo je torpedni čoln argentinske mornarice. Ob ustju reke La Plata je čakala topnjača »Jumaita«, na katero se je vkrcal Peron. Nova argentinska vlada je Peronu jamčila prost prehod.

Predsednik vrhovnega sveta peronistične stranke Aleksander Leloir je poslal pismo generalu Lonardiju, predsedniku začasne vlade, v katerem zahteva širša poročstva za peronistično stranko.

De Pietro je poudaril, da je general Lonardi potrnil, da je

Peron dobil široka poročstva glede njegove osebne varnosti. Lonardi je tudi zatrdil delovnim ljudem in sindikalnim organizacijam, da bodo »socialno pravičnost docela spoštovali v skladu s sporazumi, ki so veljali pred padcem vlade generala Perona«. Vlada bo razen tega dala sindikatom vsa potrebna jamstva, da bi lahko neovirano delovali.

Potemtakem, je pripomnil De Pietro, mora delavstvo nada-

ljevati delo, da ne bi proizvodnja trpela. Sindikati se morajo ravnati po smernicah Generalne konfederacije dela, ne pa nasesti manevrom, katerih cilj je privariti delavce do tega, da bi kršili red.

Pariz, 26. sept. (AFP). Tu so uradno objavili, da je francoska vlada danes pripoznala novo argentinsko vlado Eduarda Lonardija.

KONEC OKTOBRA V BEOGRADU

JUGOSLOVANSKO-HOLANDSKA TRGOVINSKA POGAJANJA

Beograd, 26. sept. (Tanjug). — Jugoslovansko-holandska trgovinska pogajanja se bodo začela najbrž ponedeljek v Beogradu. Sporazum za gospodarsko leto 1954/55 je potekel konec avgusta oziroma bo potekel konec oktobra, ker so ga z izmenjavo pismem med obema vladama podatjalsi.

Letošnja izmenjava med Jugoslavijo in Holandsko je za kakih 250 milijonov večja od lanske. Nis izvoz bi bil vsekakor večji, da niso nastale težave v izvozu nekaterih izdelkov naše industrije zaradi neoliberalnega režima holandske zunanje trgovine. Posledica tega je bila, da smo morali del naših izvoznih presežkov prodati na trgih drugih evropskih dežel.

Na bližnjih pogajanjih bo najbrž dosežen sporazum, da bo Holandska te težave v izvozu iz Jugoslavije odstranila. Razen tega gospodarski krogi pričakujejo, da bo povečanje našega izvoza vplivalo tudi to, da lahko naša podjetja izvažajo tudi nekatere industrijske izdelke. Naš izvoz na Holandsko se je zadnje čase znatno povečal. V februarju je znašal 70 milijonov, v avgustu pa že nad 160 milijonov din. V začetku leta namreč še nismo izvažali na Holandsko industrijskih izdelkov.

Bivši nemški admiral Räder izpuščen

Bonn, 26. sept. (Tanjug). — Poveljnik nemške vojne mornarice v drugi svetovni vojni admiral Erich Räder je bil danes izpuščen iz trdnjave Spandau, in sicer na prošnjo zahodnonemške vlade, naslovljeno na vlade Velike Britanije, Francije, ZDA in Sovjetske zveze.

Po izpustitvi Räderja so ostali v trdnjavi Spandau: nekdanji »vodja« mladine Reicha Baldur von Schirach (obsojen na 20 let

Iz Holandske uvažamo največ živil (masti, sladkorja in margarine), in sicer kakih 60% vsega uvoza iz te dežele, precej pa uvažamo tudi kemikalij, električnih potrebščin itd.

Avstralski pogoji za obnovo odnosov s Pekingom

New York, 26. sept. (AP). — Avstralski zunanji minister Richard Casey je pozval kitajsko vlado, naj objavi uradno sporočilo, da se bo vzdrljala uporabe sile, da bi tako dokazala, da ima miroljubne namene na Daljnem vzhodu. Casey je rekel, da bi objava takšnega komunikeja avstralski vladi omogočila vzpostavitev diplomatskih odnosov z LR Kitajsko, ki so bili prekinjeni pred 18 meseci.

Pokrajinske volitve v Turčiji

Ankara, 26. sept. (AFP). Včeraj so bile v vsej Turčiji pokrajinske volitve. Izidi volitev, na katerih sta sodelovali samo demokratska in narodna stranka, bodo predvidoma znani čez dva do tri dni. Volilna udeležba je bila zelo slaba, posebno še v Carigradu in Ankari.

PO NEUSPEHIH V MAROKU IN ALZIRU

Pariški tisk predvideva vladno krizo

»Popolna integracija Alžira glavni cilj vlade« — je dejal ministrski predsednik Faure

Pariz, 26. sept. (Tanjug). — Večina pariških časnikov predvideva danes krizo francoske vlade spričo neuspeha ministrskega predsednika Faure, da se loti uveljavljanja vladnih sklepov o Maroku in spričo nerešenega alžirskega problema. V zvezi s tem

Amnestija v Romuniji

Bukarešta, 26. sept. (TASS). Prezidijski romunske Velike ljudske skupščine je sklenil v celoti amnestirati vse romunske državljane, obsojene na zaporne kazni do 10 let zaradi vojnih zločinov in zločinov proti človečnosti. Za polovico so zmanjšane kazni vseh ljudi, ki so bili obsojeni na več kot 10 let zapor. Amnestirani so tudi vsi romunski državljani, obsojeni na 5 let zapor ali manj za protidržavna dejanja. Amnestirani so vsi tuji državljani, obsojeni za kaznivá dejanja proti romunski državi, ne glede na izrečeno kazen, »zaradi popuščenja mednarodne napetosti«.

komentirajo časniki sinoči Faurov govor po radiu in opozarjajo, da bo ministrski predsednik 4. oktobra stopil pred skupščino »praznih rok«. »Franc-Tireux piše: »V skupščini takrat ne bo mogel računati niti na skrajno desnico svoje dosedanje vladne večine, niti na podporo Mendés-Franceove skupine radikalov niti na socialiste. Nevarnost, da bo prišlo do krize, je res zelo velika.«

Faure je govoril sinoči po radiu in poudaril, da je »popolna integracija Alžira glavni cilj vlade, kar je treba čimprej doseči, pri tem pa spoštovati alžirske posebnosti, posebno še na področju jezika in vere.«

»Francija mora ostati na obeh obalah Sredozemlja«, je poudaril ministrski predsednik in nadaljeval, »da bo zato vlada poslala naknadne vojaške okrepitve.« »Dežela mora vedeti«, je zaključil Faure, »da je to neogibno potrebno, kajti stabilnost je prvi pogoj za tisto vzdušje, ki bi bilo ugodno za uveljavljanje reform.«

Časnik »Progress« iz Lyonsa opozarja, da je »nedvomno«, da je treba odgovornost za napake, storjene v Afriki, »predvsem pripisati vrsti prejšnjih francoskih vlad. Toda zdaj je treba uvideti,« nadaljuje časnik, »da se je v Afriki pojavil nacionalizem, ki je zajel celotno afriško-azijsko področje.«

Pariški »Liberation« ostro kritizira namen vlade glede »popolne integracije Alžira«. Časnik piše, da je spričo odpora nacionalistov, ki zahtevajo samoupravo, kakor tudi spričo opozicije večine članov alžirske skupščine, ki zahtevajo status priključene države, »vladni načrt utopija«, ker integracije »ni moč uveljaviti brez privolitve tistih, ki naj bi bili integrirani.«

Konservativni časniki podpirajo vladni program glede Alžira, poudarjajo pa, kako zaostren je položaj v Maroku, kjer je uveljavljanje vladnih sklepov malone docela onemogočeno spričo odpora francoskih naseljencev in sedanjega sultana.

IZ PROBLEMATIKE NAŠIH LJUDSKIH ODBOROV

DAVKE SLABO POBIRAJO

v prvih sedmih mesecih je bilo pobranih le 37% planiranega dohodka od davkov

Zadnji čas so precej pisali o pobiranju davkov in o zanemarjenju davčnih obveznosti, ki se že neugodno zrcali v celotnem gospodarstvu. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta je bilo plačanih samo 37% zneska po letošnjem planu. Ugotovljeno je tudi, da dohodki davčnih zavezancev letos niso manjši. Nasprotno ti dohodki so večji od lanskih. Samo dohodki vaškega prebivalstva od odkupa kmetijskih pridelkov so v prvi polovici letošnjega leta za približno deset milijonov dinarjev večji kakor so bili v istem razdobju lanskega leta. Kljub temu je bil lani plan plačila davkov na dohodek kmetijstva, ostvarjen v prvih sedmih mesecih s 44%.

Sedaj lahko že zanesljivo trdimo, da je pojav slabega plačevanja davkov predvsem sad subjektivnih slabosti nekdanjih okrajnih, občinskih in mestnih ljudskih odborov, predvsem njihovih finančnih organov in davčnih komisij. Res so bile objektivne težave (prehod na obdavčevanje po katastru, reorganizacija ljudskih odborov), vendar le-te še zdaleč niso bile takšne narave, da bi lahko z njimi opravičili neizpolnjevanje pomembne obveznosti.

Ugotavljanje dohodkov davčnih zavezancev in odmera davkov je odgovorno in zamotano delo. Če se ga ne lotimo z zadostno pozornostjo in strokovnostjo, so napake neogibne. Tudi samo površen pregled dela finančnih organov in davčnih komisij mnogih nekdanjih ljudskih odborov nam kaže, da prepoznajo v tem delu ni bilo dovolj pozornosti, ne odgovornosti in tudi ne sposobnosti.

Uredba o davku na dohodek n. pr. predvideva, da je ljudski odbor okraja (občine) oz. njegov finančni organ dolžan voditi seznam svojih davčnih zavezancev, ki imajo dohodek iz samostojnih poklicev. Vendar niso bili redki ljudski odbori, ki takih seznamov niso imeli, oziroma so bili docela nepopolni. Zavoljo tega je še vedno precej davčnih zavezancev, zlasti obrtnikov, ki delajo brez obrtnih dovoljenj in ki se izogibajo svojim davčnim obveznostim.

Ali bo odmera davkov dobro opravljena, je odvisno predvsem od tega, kako je ugotovljen dohodek vsakega zavezanca. Uredba določa, da mora finančni organ vse leto zbirati podatke o dohodkih davčnih zavezancev, da bi lahko kar najbolj pravilno odmeril davke. Pogosto se primeri, da finančni organi ljudskih odborov opravljajo to delo ob koncu davčnega leta naglo in pomanjkljivo. Takšni podatki seveda ne morejo biti realni temelj za pravilno odmero davkov. Dogaja pa se tudi, da finančni organi posameznih ljudskih odborov sploh ne zbirajo podatkov o dohodkih svojih davčnih zavezancev.

Kaj se dogaja po takšnem delu finančnega organa? Davčne osnove, pripravljene v naglici in

brez podatkov o dohodkih oziroma s pomanjkljivimi podatki, ne morejo biti dobre. Da so zelo pogosto slabe in da gre do škodo skupnosti, kaže tudi tale primer: Nekdanji ljudski odbor občine Bujanj pri Nišu je odmeril nekemu davčnemu zavezancu davčno osnovo v višini 750.000 din na promet, ki je znašal več kakor 5 milijonov dinarjev ter mu hkrati pripoznal samo za stroške malone 4,5 milijonov dinarjev.

Zelo pomembno vlogo v delu davčnih organov imajo davčne komisije, ki jih je doslej formalno ljudski odbor okraja, sedaj pa jih formira ljudski odbor občine izmed državljansko-davčnih zavezancev. Njihova naloga je, ugotoviti višino dohodka tistih davčnih zavezancev, ki jim dohodke ne more ugotoviti finančni organ. Kako poslujejo posamezne komisije, pa izpričuje teh nekaj primerov: Davčna komisija v Pančevu je zbrala podatke, po katerih naj bi imel neki zidar 4 milijone dinarjev prometa. Finančna inšpekcija pa je ugotovila, da je samo s podjetjem »Trudbenik« v Pančevu imel več kot 14 milijonov din prometa. Komisija v Smederevu je ocenila, da ima neki klepar 1,4 milijona din prometa, le-ta pa je sam prijavil, da so samo njegovi proizvodni stroški znašali 2 milijona din. Takšnih in podobnih primerov je zelo mnogo in o njih so že dosti pisali.

Neizpolnjena obveznost pri plačilu davkov od samostojnih poklicev in od kmetijstva je dobršen del sad subjektivnih slabosti, ki smo jih tukaj samo nekaj omenili. Številni ljudski odbori bodo sami občutili in že čutijo posledice, ker bivši ljudski odbori niso dobro ter pravočasno opravili svojega dela. Proračuni mnogih novih, zlasti občinskih ljudskih odborov, so na primer pokazali, da jim primanjkuje sredstev celo za kritje rednih izdatkov.

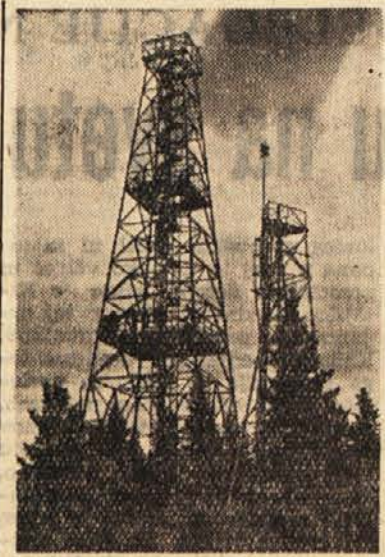
Zato je lahko letošnja izkušnja z odmero in pobiranjem davkov opomin novim ljudskim odborom in pouk za njihovo bodoče delo. D. V.

Priznave za Teden otroka v Črnomlju

Pred dnevi so se v Črnomlju zbrali zastopniki SZDL, Društva prijateljev mladine, RK, TVD Partizana, šol ter socialistični in zdravstveni delavci in osnovali iniciativni odbor za pripravo »Teda otroka« v črnomljski občini.

Navzoči so sklenili, da bodo občinskemu ljudskemu odboru v Črnomlju predlagali, naj imenuje Svet za zaščito matere in otroka, ki naj bi ob podpori množičnih organizacij prevzel in koordiniral vse naloge na delovnem področju zaščite matere in otroka. Sklenjeno je bilo tudi, da bo iniciativni odbor pozval občinske ljudske odbore in vse organizacije, da le-te pomagajo pri doseganju novih prostorov Zdravstvenemu domu v Črnomlju, da bi tudi Črnomelj dobil šolsko ambulanto, prostore za otroški dispanzer in posebno šankalnico za otroke v protituberkuloznem dispanzerju.

V tednu »Materine in otroka« bo iniciativni odbor naslovil v vsa področja in področju občine prošnjo za

Na Rogli (1517 m) bodo te dni dokončali montažo novega razglednega stolpa, ki ga je po naročilu PD Konjice izdelala mariborska »Metalna«. Jekleno konstrukcijo, visoko 30 m, so postavili v treh tednih, čeprav jih je slabo vreme močno oviralo pri delu. Stolep ima tri razgledne ploščadi, katerih zgornja je hkrati najvišje ležeča točka na Pohorju. Podobno, vendar mnogo manjši razgledni stolp nad Bolfenkom pri Mariboru, ki je bil med vojno porušen, so obnovili kmalu po osvoboditvi.

TEDEN OTROKA V MARIBORU

Zanimiva in koristna zamisel

Podeželski otroci naj bi nabirali sadje za mesne, le-ti pa bi za podeželske zbirali zvezke, svinčnike in drugo

V Mariboru so se te dni sestali predstavniki raznih organizacij in ustanov in se dogovorili o vsebini »Teda otroka«, kakor tudi o njegovi organizaciji. Sodelujejo Društva prijateljev mladine, Rdeči križ, politične organizacije, nekatere upravne organizacije in ustanove. Prireditelji pričakujejo, da se bodo pridružile tudi tovarne in ostala podjetja.

Vodilna misel »Teda« je: Zaščititi in krepiti socialistično družino. Sveti za varstvo matere in otroka pri novih občinah so pri-

čeli svoje delo pravzaprav tudi s pripravami za »Teden otroka«, saj spadajo ta vprašanja predvsem v njihovo področje.

V »Tedu otroka« bo več organizacij začelo izvajati program, ki ga bodo nato nadaljevale tudi kasneje. Ljudska univerza bo tako pripravila več predavanj o vzgoji in zdravstvu zlasti v krajih, kjer takih predavanj še ni bilo. V mestu so se teme ljudem že priljubile. Predavanja bodo izpolnili tudi s poučnimi filmi. Posebno skrb bodo letos posvetili dečjemu fondu, ki bo kasneje omogočil precej koristnih akcij. Imeli bodo več prireditvev za otroke. Odprli bodo pionirsko čitalnico s centrom, kjer bodo starši dobivali nasvete, in razstavo otroških risb v dvorani Ljudske prosvete (Union).

Najaktivnejšim članom društva prijateljev mladine in nekaterim mladinskim delavcem v Mariboru in okolici so pa namenili letošnjo prvo točko repertoarja Slovenskega narodnega gledališča »Obsedno stanje« francoskega avtorja Camusa.

Z odobravanjem so ljudje sprejeli tudi vest o takomimenuvani »Sadni akciji«, ko bi šolarji s podeželja nabirali sadje za svoje tovariše v mestu, ti bi jim pa pošiljali svinčnike, zvezke in ostale potrebščine. Akcija je le-tos izvedljiva, ker je sadja dovolj. Rešiti je treba temeljito le

Upravni organi gospodarskih zbornic proučujejo teze za predpise o strokovnih šolah kadrov za gospodarstvo. Sestavila jih je komisija Zvezne ljudske skupščine in Zveznega izvršnega sveta. Z uveljavljenjem novih predpisov, bo naš sistem strokovnega šolstva izpopolnjen, zaokrožen. V tezah je predvsem poudarjeno, da potrebujemo enoten sistem strokovnega šolanja kadrov za gospodarstvo. Ta sistem bi obsegal tri načela, in sicer enako obravnavanje glede višine strokovne izobrazbe glede na raven šolanja, enake možnosti glede nadaljnega šolanja in enak rang šol glede na raven izobrazbe.

To so tri bistvena načela, na katerih naj bi slonel naš bodoči, izpopolnjeni sistem šolstva za gospodarstvo. Tako bi bilo našemu gospodarstvu omogočeno, da bi imelo dovolj kadrov z ustrežno strokovno izobrazbo. Teze predvidevajo dve temeljni obliki šolanja, prvo v strokovnih šolah, drugo pa s priučitvijo. Za vse poklice s stopnjo kvalificiranega delavca bi se kadri šolali izključno v strokovnih šolah, priučitev pa bi bila dovoljena samo za tiste poklice, v katerih ni

znanja strokovnega kvalificiranega delavca. Predvideni so višji tipi šol za kvalificirane delavce. V glavnem bi bili dve skupini, in sicer šola za izobrazbo kadrov za industrijo in obrt.

Sole za industrijo bi bile razdeljene v dve skupini. V prvi bi bile šole, ki bi pripravljale delavce na poklice obrtnega tipa. Druga vrsta šol pa bi bila novost. To bi bile šole v okviru obratov v podjetjih. Tako bi naučnikoveje združili in vskladili teoretični in praktični pouk. Druga oblika šole bi bile šole za šolanje kadrov za obrt. V njih bi se učenci kakor doslej pripravljali na svoj poklic s praktičnim in teoretičnim poukom. Novost pa je gledišče, da bi kazalo težišče dela v šoli prenesti na pridobitev praktičnega znanja. Za obrt so predvidene posebne šole za kvalificirane obrtne mojstre. Takšne šole bi bile ustanovljene v glavnem po strokah, ki veljajo za najvažnejše v tisti panogi.

Visoko kvalificirani delavci za industrijo in gospodarstvo na splošno bi se šolali v posebnih šolah. Kvalifikacijska sestava bi vsebovala samo štiri kategorije kvalifikacij, in sicer: nekvalificirani delavci, polkvalificirani, kvalificirani in visoko kvalificirani. Po enem izmed predlogov naj bi kategorijo polkvalificiranega delavca zamenjali z zvanjem »priučeni delavec«. Dosedanji sistem strokovnih izpitov bi odpadel. Organizacijo tega posla naj bi prevzele gospodarske zbornice in njihova združenja in sekcije. Gospodarske zbornice bodo kmalu prevzele znaten del funkcij, ki jih opravljajo zdaj državni organi. Imenovane bodo centralne komisije, ki bodo neposredno organizirale opravljanje strokovnih izpitov. Tako naj bi bila v celoti zagotovljena strokovnost v naših gospodarskih panogah.

Zlasti zanimivi so predlogi o finansiranju strokovnih šol. Vsi njihovi stroški naj bi se krili iz družbenih sredstev, da bi bilo šolanje novih kadrov za gospodarstvo družbena skrb. Zarodek te ideje je že v skladih za strokovno izobrazbo kadrov v gospodarstvu, ki se nabirajo od letošnjega leta pri gospodarskih zbornicah in njihovih združenjih. Razlika bi bila samo v tem, da bi imeli novi skladi za kadre značaj popolnega vzdrževanja šol strokovnih kadrov, vtem ko so sedanjí samo dodatna sredstva. Skladi bi se nabirali iz prispevkov, ki bi jih plačevali vse gospodarske organizacije.

Se nekaj je, kar bo po mnenju gospodarskih strokovnjakov in ljudskih poslancev zagotovljen uspeh novega sistema šol za gospodarstvo. Vodstvo teh šol bi namreč prenesli v pristojnost gospodarskih zbornic ter njihovih združenj in sekcij. Tako bi vpliv zbornic in združenj čedalje bolj naraščal. Seveda pa se bo v teh glediščih in predlogih še marsikaj spremenilo.

Jovan Mirič.

OB PRAZNIKU RAZSTAVA KERAMIČNIH IZDELKOV

140-letnica keramike v Libojah

Dolga je doba 140 let; dve generaciji se je že komaj spominjal Nekako v drugi polovici leta 1815 so v Libojah začeli graditi iz kamna poslopja za keramično tovarno pod lastništvom Ignaca Schmidla in hkrati že delali prve poskuse za proizvodnjo. Naslednje leto pa je ta tovarna že obratovala, kateri je bila pogonska sila voda iz potoka Bistrice. Tovarna je v Nemškem Dolu obratovala samostojno do leta 1922, ko se je združila s tovarno v Kasazah. Največji sloves glede na kakovost in umetniško vrednost izdelkov je tovarna dosegla v času lastništva Schütza, ki je tovarno v Kasazah ustanovil leta 1870. Izdelke so izvažali v vse evropske in celo prekomorske države. Lastniki so se večkrat menjali.

Po osvoboditvi so morali začeti delati samo z domačimi surovinami, ki pa v glavnem še sploh niso bile raziskane. Del surovin so poznali, nastalo pa je vprašanje, kako delati brez ple-

menitih surovin kot je »kaolin« itd., vendar je nalogo kolektiv z vztrajnostjo le rešil. Res je bila kakovost njihovih izdelkov takoj po vojni slaba, zdaj pa se jim je posrečilo z domačimi surovinami izdelati kakovostne izdelke, ki se lahko merijo z inozemskimi.

Delavski svet je imenoval posebno komisijo, ki je poskrbela, da bo tovarna ob prazniku lepo urejena. Za praznik bodo odprli razstavo keramičnih izdelkov. Razstavljeni bodo izdelki, ki jih je tovarna izdelovala nekdanj, in bo s tem prikazano, kako je rastla kakovost izdelkov. Dobiček, namenjen za delitev, so sklenili uporabiti za nakup delovnih oblek, da bodo vsi člani kolektiva enotno oblačeni.

Proslava bo dne 1. oktobra v dvorani »Svobode« v Libojah, kjer bodo imeli kratek kulturni program in zabavo. Hkrati bodo proslavili tudi peto obletnico delavskega samoupravljanja. Na proslavo bodo povabili vse živeče upokojeince. L. B.

FRANČEK SAJE OD LJUBLJANE DO OGULINA

(Boji IX. SNOB leta 1943)

Operativni štab je takoj sklenil uničiti sovražnika v Brodu. Zato je Sercejevi brigadi ukazal blokirati Delnice, 1. in 3. bataljon IX. brigade ostaneta na dosedanjih položajih. 2. bataljon iz Starrega tega in IV. bataljon iz Banja Loke pa morata prekorčiti Kolpo in s prostora Tihovo-Lešnica z juga napadati Nemce na Brod.

Telega povelja zaradi premočnih sovražnih sil ni bilo mogoče izvesti. 4. bataljon IX. brigade je prišel na ukazane položaje, toda zaradi nevzdržnega pritiska se je v noči na 21. oktober vrnil. 2. bataljon zaradi močno narasle Kolpe ni mogel prekorčiti reke in je ostal na položajih pri Starem trgu. S Sercejevo brigado, ki se je zapletla v boj z Nemci okrog Gerova, pa operativni štab sploh ni imel nobene zveze.

Cez dan 17. oktobra je IX. brigada obstreljevala Nemce v Brodu s topovi in metalni min, sovražnik pa je odgovoril s še močnejšim topovskim ognjem. Zvečer je prekorčilo Kolpo okrog sto Nemcev, ko se utrdili po hribah v Petrinu in Pirčah ter štiritilj popravljale mostu. Naša artilerija in minometi so tolkli most, pehota pa je vdrla v Petrino, vendar sovražnika ni uspela vreči preko reke.

Brodu dobili okrepitev z moštvom, tanki in topovi. Kljub močno narasli Kolpi so skušali popravljati most kar podnevi, toda jim je IX. brigada to preprečila z močnim ognjem. Nemci so divlje odgovarjali in silovito obstreljevali s topovi celoten položaj IX. brigade od Stružnice do Novih sel. Uporabljali so predvsem šrapnele. (Poročilo OOOF za kočevsko okrožje Borisu Kidriču 18. okt. 1943, Zgodovinski arhiv OK ZKS.)

V noči na 19. oktober so Nemci popravili most in zjutraj s tanki prešli Kolpo. Prodirati so začeli proti vasem Vas in Fara. Po ogorčenem boju se je 3. bataljon moral umakniti na črto Tišenpolj-Krkovo, tedaj pa je 1. bataljon z boka jurišal na sovražnika in mu prizadejal precejšnjo izgubo.

Zjutraj 20. oktobra so Nemci po močni topniški pripravi s pehoto napadli položaje 3. bataljona, ki je sovražni naval odbil od opoldne, ko se je zaradi prihoda tankov moral nekoliko umakniti. Hkrati je sovražna pehota pod zaščito hudega artilerijskega ognja napadla 1. bataljon, ki je odbil nemški napad. Ponoči pa je 1. bataljon napadel sovražnika v Petrinu.

V Brod so neprestano prihajale nove nemške okrepitve. Po naši oceni se je tam do 21. okto-

bra zbralo še 1200 mož, 30 tankov, 60 oklopnih avtomobilov, 100 avtomobilov in več baterij avtomobilstnih, srednjih in težkih topov.

21. oktobra so Nemci na Dolenskem na vseh odsekih začeli splošen napad in še istega dne prodrli v Novo mesto.

Sovražne baterije pri Brodu so 21. oktobra ves dan silovito tolkle položaje IX. brigade, Nova sela in cesto do Banja Loke, sovražno letalo pa je ogledovalo naše položaje. Dopoldne je do vasi Vrh prodrla tankovska kolona. Levi odsek je več čas obstreljeval s težkim orožjem in s havbičo 149 mm, ki je bila sicer brez merilnih naprav. Ko so naši borci uničili sovražni tank in avtomobilo, se je tankovska kolona začela vracati. Hkrati je 1. bataljon zavrnil močan sovražni napad, s katerim je nemška pehota hotela prebiti naše položaje pri Stružnici, da bi IX. brigadi prišla za hrbet.

Popoldne je v Nova sela prišla XIV. brigada in 1. bataljon Tomšičeve brigade kot okrepitev IX. brigadi. XIV. brigada bi morala v noči na 22. oktober z dvema bataljonoma napasti Fara, Potok in Vas, a se je po prvem stiku s sovražnikom umaknila, ker je bila brez jedra starih, preizkušanih borcev. Bataljon Tomšičeve

brigade pa je šele zjutraj ob 9. napadel Petrino, toda je bil s precejšnjimi izgubami odbit.

22. oktobra so Nemci v Brodu dobili nove okrepitve. Vedno močnejše so s šrapneli obstreljevali položaje IX. brigade, ki se je še bolj vkopala in prekopavala cesto Vrh—Nova sela. Na desnem odseku so Nemci zopet napadali, toda 1. bataljon, okrepljen s 4. bataljonem, jih je tudi tokrat v ostrem boju odbil. Popoldne in zvečer pa je nad bojiščem krožilo nemško izvidniško letalo.

Operativni štab je IX. brigadi ukazal, da mora kljub silnemu sovražnikovu pritisku vzdržati na dosedanjih položajih, 2. bataljon pa naj se premesti od Starrega trga v Ajbelj.

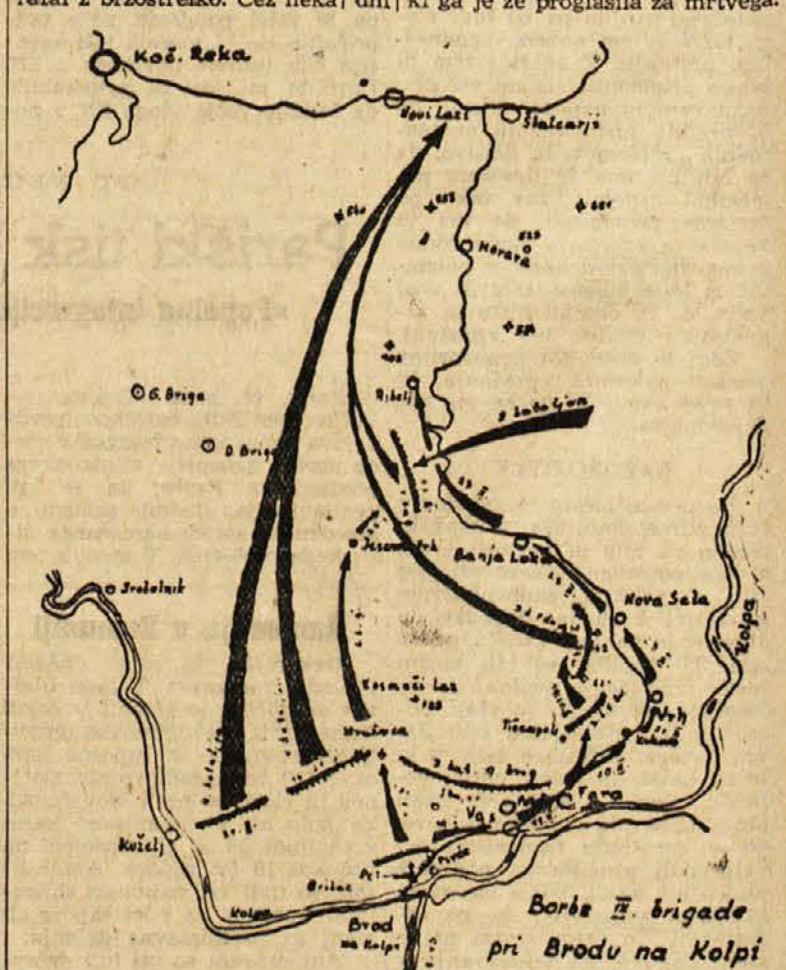
Zjutraj 23. oktobra so Nemci ves svoj topovski ogenj iz baterij in tankov osredotočili na položaje 1. in 4. bataljona, da so tolkli skoraj vsak kvadratni meter. Po taki topniški pripravi pa je jurišala nemška pehota, da sta se 1. in 4. bataljon morala začeti umakati.

Posamezni odrezani borci pa so se tolkli do zadnjega naboja. Tako je pomočnik nekega mitraljezca kasneje pripovedoval, da je bil z njim popolnoma obkoljen. Ko je mitraljezec izstrelil zadnje naboje, so se mu približali esesovi, da bi ga živega ujeli. Tedaj pa je v gručo Nemcev vrgel bombo. Zmedo Nemcev sta hotela izkoristiti za pobjeg. Mitraljezca so pokosile nemške krogle, njegov pomočnik pa se je srečno vrnil v svoj bataljon.

Namestnik komandanta IX. brigade narodni heroj Vinko Robek se je s svojim kurirjem prav tako znašel med samimi Nemci. Robek jih je po nemško začel

zmerjati, kaj iščejo na slovenski zemlji, nato pa je mednje spustil rafal z brzostrelko. Čez nekaj dni

se je s svojim zvestim kurirjem živ in cel pojavil v svoji brigadi, ki ga je že proglasila za mrtvega.

Potek bojev IX. brigade pri Brodu na Kolpi (iz rokopisa: F. Ferenc, Kapitularcija Italije in Šesta sovražna ofenziva v Sloveniji.)

V Pomurju umetno osemenjevanje krav najbolj razširjeno

Lani 5000, za letos so pa predvideli 9000 krav za osemenje — Težave z avtomobili — 40 plemenskih bikov imajo več kot jih potrebujejo sami — Uspele živinorejske razstave in priznanje živinorejcem na republiški razstavi v Ljubljani

V murskosoboškem okraju so lani osemnili skoraj 5000 krav, za letos pa so jih predvideli na levem bregu Mure 7000, na desnem pa 2000. Zanimanje za umetno oplojevanje krav je vedno večje, ker jih je lani bilo brejih 85 do 92 odstotkov vseh osemenjenih in teleta so zelo lepa, saj so od najboljših bikov. Pri hitrejšem razširjanju osemenjevanja pa imajo tudi ovire. Te so predvsem v pomanjkanju vozil. Veterinarski zavod v Murski Soboti ima samo dva avtomobila in še ta sta tako stara, da je eden navadno vedno v popravilu. Brez potrebnih vozil pa ne bo mogoče izpolniti letnega načrta, ker veterinarski tehniki morajo potovati okrog po terenu. Ker bo en veterinarski tehnik odšel na študij, grozi nevarnost, da bi morali zapreti osemenjevalno postajo v Križevcih pri Ljutomeru ali v Lendavi. Temu se bo mogoče izogniti samo tako, če bodo imeli avtomobil za prevoz veterinarskega tehnika v ta kraja.

Ko je živinorejski odbor pri Okrajni združni zvezi v Murski

Soboti na zadnji seji, ki je bila v petek, razpravljala o tem, je dal priznanje Veterinarskemu zavodu za njegovo naporno in vestno

Krave mlekarice so hkrati tudi vprežna živina

delo. Uslužbenci zavoda se trudijo, da bi v zvezi vsem težavam izpolnili predvideni načrt. Zato je tem težje razumljivo, zakaj zavod ni dobil obljubljenega avtomobila, enega izmed šestih, ki so jih dobili v Sloveniji za take namene. V Pomurju je namreč osemenjevanje najbolj razširjeno, imajo pa najslabše avtomobile. Ko so poizvedovali v Ljubljani, zakaj niso dobili avtomobila, sploh niso mogli ugotoviti, kdo jih je delil. Predstavnik Glavne združne zveze v Ljubljani, ki je bil navzoč na tej seji, jim je za bodoče obljubil vso pomoč.

V murskosoboškem okraju imajo molzno kontrolo pri 3600 kravah. Kontrolo so doslej opravljali večinoma honorarni uslužbenci. Živinorejski odbor je sklenil, da bo predlagal Upravnemu odboru Okrajne združne zveze, naj uvede kontrolorje, ki bodo

redni uslužbenci. Plačevali bi jih iz sklada, ki bi se zbiral pri Okrajni združni zvezi iz prispevkov kmetijskih združenj in od prometa živinorejskih proizvajalcev.

Na živinorejski sejem, ki bo v Murski Soboti 5. oktobra, bodo prignali 102 plemenskih bikov. Na sejmju jih bodo ocenjevali in prodajali. V okraju bodo potrebovali približno 60 plemenskih bikov, 40 pa jih lahko prodajo v druge kraje. Živinorejski odbor je predlagal Okrajnemu skladu za pospeševanje kmetijstva, naj subvencionira nakup bikov s 15.000 do 50.000 din; višina bo odvisna od kakovosti živali.

Živinorejski odbor je razpravljal tudi o uspehih živinorejskih razstav v okraju in ugotovil, da so tudi v občini Videm ugodni pogoji za selekcijo živine, ki je doslej niso imeli. Tudi razstava konj v Križevcih pri Ljutomeru je bila dobra. Najboljše so bile kasaške kobilice. Zrebeta pa so nekoliko zaostajala za odraslimi konji. Živinorejski odbor so dobili priznanje tudi na republiški razstavi v Ljubljani. Razstavili so 32 glav goveje živine; 80 odstotkov je bilo ocenjene v I. in II. razred. Razstavili so tudi 8 konj. Za razstavljene živali so prejeli 3 zlate diplome in pokal. P. J.

Kmetijski strokovnjaki odpotovali v Vojvodino

Društvi kmetijskih inženirjev in tehnikov v Murski Soboti in Ljutomeru sta pripravili skupno strokovno ekscurzijo v Novi Sad in Beograd, 15 kmetijskih strokovnjakov je v soboto popoldne odpotovalo na mednarodno kmetijsko razstavo v Novem Sadu. Med petdnevnim potovanjem si bodo ogledali še Kmetijsko gospodarstvo Karadjordje, Vinarsko-vinogradniški inštitut v Sremskih Karlovcih, veliki kmetijski kombinat Pančevački Rit pri Beogradu in v Novem Sadu še Zavod za selekcijo rastlin in Živinorejski zavod. Kmetijski strokovnjaki se želijo seznaniti predvsem z organizacijo dela na teh gospodarstvih in zavodih ter z njihovimi izkušnjami.

Drobne s Primorske in Istre

VOJSKA POMAGA
Pred bolnišnico v Vipavi so začeli te dni izravnavati teren. Na tem prostoru bodo uredili lep park. Zemljo izravnavajo buldožerji JLA, ki jih daje v ta namen tujakinja garmila zija. Vojska bo prav tako pomagala graditi most preko reke Vipave in potoka Močičnik, ki ga bodo uporabljali prebivalci vasi Slap pri Vipavi. Tudi pri razširitvi ceste Slap-Lože bodo pomagali pripadniki garnizije. Bazen tega pa bodo še odčili in dogradili strugo hodoznika Pala, ki zaradi preplavne struge večkrat poplavi okolice in povzroči precej škodo na obdelanih površinah.

FILM O TRAHOMU
V Motovunu v Istri so pričeli snemati film o trahomu. Film prikazuje Modjimurca z nalezljivo očesno boleznijo, ki se je nalezil v Istri, razvoju bolezni in borbo zdravstvenih organov proti njej. V filmu sodelujejo tudi meščani Motovuna. Film snemajo po naročilu Higijenskega zavoda LR Hrvaške.

PODALJŠANJE ŽELEZNIŠKE PROGE OD AJDOVŠČINE DO PODNANOSA
To dni je bil v Vipavi sestanek zastopnikov železniške direkcije iz Ljubljane, ki so razpravljali o izvedbi predloga za podaljšanje te proge. Dogovorili so se, da bodo ustanovili komisijo, ki bo proučila vse gospodarske pomen. Vsekakor pa je gotovo, da bo ta podaljšek mnogim prispel k hitrejšemu gospodarskemu razvoju Zgornje Vipavske doline.

UKINJENE ODBORE ZVEZE BORCEV ZNOVA USTANAVLJAJO

Pred časom so na Gorškem knjižni krajevne odbore Zveze borcev. Uvideli pa so, da je bila to napaka, ki jo skušajo popraviti in odbore znova ustanoviti. Tako so jih ustanovili že v polovici okraja, v ostalih krajih pa so v teku priprave. Okrajni odbor ZB skrbi za 717 vojniširok. Od teh jih je poslal na letovanje 460.

USPEŠEN RIBOLOV

Zadnje dni je bil ribolov na področju Poreča zelo uspešen. Skoraj vsako noč ulova ribiči po deset do dvajset ton rib. Večina jih prepečuje v konzervne tovarne v Izoli in Umagu.

O ORGANIZACIJI POMORSKEGA TURISTIČNEGA PROMETA

In o dobrem ribolovu je te dni razpravljali na svoji seji novi Svet za ribištvo in pomorstvo. V ta namene so izvolili dva komisiji, ki bosta proučili tozadevno problematiko. Posebna komisija pa bo pripravila vse potrebni material za izdelavo načrta perspektivnega razvoja pomorske dejavnosti v koprskem okraju.

Svet za ribištvo in pomorstvo je organ, v katerem so zastopani: pomorski promet, ribištvo, industrija ribljih konzerv, solin in ladjedelnic. Naloga Sveta je, razvijati in pravilno usmerjati ti važni panogi našega gospodarstva.

Malči je stara petnajst let...

Malči je stara petnajst let. Zdal doma sama joka in si sploh ne uja več na cesto. Vsi vedo in s prsti bodo kazali za njo, tako si misli in tako je iz srca, da bi se rada skrila globoko v zemljo. Kadar gre njena mati mimo nje, ki sedi vsa tresoč pri oknu, je gotovo, da bo ta podaljšek mnogim prispel k hitrejšemu gospodarskemu razvoju Zgornje Vipavske doline.

Storila je tisto dejanje v šoli pred skoraj letom dni. Pomladno sonce je metalo v razred bleščečo luč tisti dan in veselo razpoloženje hkrati. Nikomur se ni prav ljubilo poslušanje razlage o celjskih grofih, je zgodba o Vencu in iz Boleha je malo bolj pritegnila. Izenađa je predavanje pretinila učenka Olga, ki je skočila pokonci:

»Nalivno pero! Ukrali so mi nalivno pero! Ukrali — ta beseda med otroki je huda, zato jo je profesor pomiril.

»No, mogoče pa ni tako! Spodobil si ga je kdo.« Obrnil se je k razredu: »Naj ga ji vrne tisti! — Ni, vsi so molčali, zunaj je bila pomlad, — Olga je povedala, kje je dobila pero, kakšno je bilo, kdaj ga je pogrešila, vse podrobnosti, je koga sumi, ji profesor ni dal spregovoriti. Profesor bi moral izvršiti preiskavo še tisto uro, pa je zaupal dobremu v otroških dušah, ker je bil prepričan, da bo »tisti« vrnil Olga pero, zato je preiskavo opustil.

Na hodniku je nato zazvonilo, bil je odmor, učenci so se razlepli po hodnikih in dvorščicu. Po odmoru je Olga jokala, ker se ni dobila peresa nazaj. Razrednik je učence

prekal, toda nalivnega peresa ni našel.

Po treh dneh je prišla v šolo Olga mama močno razburjena.

»Poro je vredno tri tisoč dinarjev. Hči mi je povedala, da ga ji je ukradla osestova Malči. Poznam te kraje! Kradeljo kot sraka, da stari lahko pije. Stranota! Ne bom pustila stvari kar tako! Poznejša raziskovanja na res vrgla dolocnejši sum na Malči. Razrednik jo je poklicel v kabinet. Med jokom je Malči tavno priznala.

»Kje imaš zdaj pero?«

»Vrgla sem ga v Ljubljano.« Več iz Malči ni nihče izvelel. Tako je došla zaradi tavne ukor po razrednem učiteljskem zboru. Olga mama je zahtevala tudi povračilo škode, potem pa je hodila v šolo skoraj vsak teden tožiti Malči, čeprav ni nihče poslušal njenih čen.

Letos julija je Malči prosila za odpustino spravevalo. Vedeno dobro, je bilo zapisano z debelemi, črnimi črkami.

»Zakaj?« jo je vprašala sefinja, kajti Malči bi se rada izučila za frizerko.

»Ukradla sem sošolki nalivno pero,« ji je tiho povedala po pravici.

»Tako? Ne bom te vzela. Za sedaj še ne potrebujem vajenke. Te bom že obvestila, kdaj prid. Malči je dobro vedela, zakaj je ni vzela in hudo ji je bilo pri srcu. Do večera je hodila po Gradu s svojo nesrečo. Se ni razmišljala toliko o tistem nalivnem peresu do sedaj. Ukor zaradi tavne so ji dal. In ta greh se bo vtekel za njo

vsvo življenje. Napisano je tako! Le kdo ji bo verjel, da si je takrat pero le spoodila, da ji je po nesreči padlo na tla, razbil se je stekleni bat, pa se je Malči zbrala in ga vrgla v stranišče? Nihče. Priznala je takrat tavno tudi sama. — In zdaj? Povsod jo bodo zaradi tega odinjaljali.

»Kako, da imaš vedenje dobro?« — jo je vprašala druga sefinja.

»Med odmorom smo se lovile, pa sem razbila šipo, je izječljala. Potem si ni očitala laži, saj napisan red tako ni pravičen. Kar je bilo, je bilo, zdaj pa bo dobra učenka, pridna in vse bo lepo v redu.

Pa je zvedela Olga mama, da se Malči uči:

»Gospa, kaj ne veste? To je tatca, iz stabe družine je. V šoli je že krada, saj je celo moj hčerki ukradla nalivno pero. Kar vprašajte v šoli, zakaj ima slaba oceno iz vedenja? Sefinja je osupnila. Ves čas je imela Malči za pošteno, delovno in zelo ročno. Zadovoljna je bila z njo. Pa je zdaj vseeno zavrtila telefon, že zavoljo reda in vlnudnosti do Olgine matere, ki je stala poleg, in vprašala v šolo. Na nesrečo je tam natekla na administratorko. Drugače bi jo telefonno ne dobila takšnega odgovora: »Da, dobila je ukor zaradi tavne! No in takšni so ljudje: kaj radi dobro obrnejo v slabo. Ni še poteklo pet minut, ko je sefinja molčala mišljenje o Malči: njeno molčanje in plahost je imela zdaj za potuhnjeno, njeno delavnost in ročnost za pretvarjanje, da bi si pridobila njeno naklonjenost in jo potem okrad-

Zivahen obmejni promet preko mednarodnega bloka pri Rdeči hiši

Preko mednarodnega bloka v Rožni dolini pri Novi Gorici je bil v nedeljo z obeh strani zelo živahen promet. Iz Gorice je z rednimi propustnicami obiskalo sorodnike in svoje na jugoslovanskem obmejnem področju blizu 900 prebivalcev. Iz Nove Gorice in drugih obmejnih krajev na naši strani pa je največ imetnikov propustnic obiskalo Krmin v italijanskem delu Goriških Brd, kjer je bil praznik irgate.

Zaradi velikega števila izdanih propustnic za mali obmejni promet je na vseh blokih vedno bolj živahen promet, z izdajo propustnic vsem upravičencem pa bo nedvomno še znatno narasel. Samo preko mednarodnega bloka v Rožni dolini prihaja že sedaj dnevno 1172 dvo-lastnikov ter povprečno 300 potnikov z rednimi potnimi listi. Za delno razbremenitev tega bloka bodo v kratkem na Pristavi (prej Rafut), približno 600 metrov severno od Rdeče hiše, odprli nov blok za dvo-lastnike in imetnike propustnic za mali obmejni promet. M. D.

Nova tkalnica v Senožečah

Senožeče, 26. sept. — V Senožečah je začela večerj popoldne poskusno obratovati nova mehanična tkalnica »Metka«, ki pomeni veliko gospodarsko pridobitev za ta pasivni kraški predel. Novi obrat razpolaga zaenkrat z omejenim številom tkalnih strojev, vendar bodo podjetje v prihodnje znatno povečali in razširili in bo v njem mogoče zaposliti znatno število, zlasti ženske delovne sile.

Stolpne stavbe ob Gosposvetški ulici v Mariboru med gradnjo

Prve stolpne stavbe v Mariboru pred dograditvijo

Ob Gosposvetški ulici v Mariboru dograjujejo prve tri stolpne hiše. V njih bo skupaj 99 družinskih stanovanj. Prva stavba bo pripravljena za vseletv sedmi letošnjega novembra, druga sredi decembra, tretja pa v začetku prihodnjega leta.

Vse tri stolpne hiše so pričeli graditi lani septembra. Dve gradi vuzeniško podjetje »Tehno gradnje«, sredstva zanju pa so prispevali združeni investitorji Mestni ljudski odbor Maribor, mariborska podjetja »Hidromontaža«, »Elektro«, »Toplovod« in »Elektroprojekt« ter vuzeniško podjetje »Tehno gradnje«. Tretjo stavbo gradi »Gradis« Kidričevo, ki je hkrati s podjetjem »Gradis« Ravne na Koroškem tudi investitor.

V bližini treh stolpnih hiš stoji komaj dograjeno upravno poslopje

podjetja »Gradis« Kidričevo, ki polagoma prenaša težišče svoje dejavnosti v mariborski bazen.

Projektant novega upravnega poslopja in stolpnih stavb ob Gosposvetški ulici je mariborski inženir Ivan Kocmut, ki je oskrbel tudi načrte za gradnjo podobnih stolpnih zgradb v Novem Velenju. Velenjčani že pripravljajo gradbišče.

V vsaki osemnadstropni stolpni stavbi v Mariboru bo 31 dvosobnih in 2 trisobnih stanovanj. Vsa stanovanja bodo imela kuhinjo z vgrajenimi napravami, predstobo, kopalnico, stranišče, shrambo in balkon, trisobna stanovanja v osmem nadstropju pa še teraso. Stavbe bodo opremljene z dvigali, posebnimi prostori za dvokolesa in otroške vozičke v pritličju ter avtomatiziranimi pralnicami s parnimi sušilnicami v spodnjem delu zgradbe. V kletnih prostorih ene izmed stolpnih hiš bo trafa-postaja za potrebe področja Gosposvetške ulice, v kleti druge pa centralna kotlarna za ogrevanje in oskrbovanje vseh stanovanj v dveh stolpnih stavbah s toplo vodo. Tretja stolpna hiša bo opremljena s centralno kotlarno.

V delu sta dva zazidalna načrta za Celje

Po sklepu Sveta za gospodarstvo občinskega ljudskega odbora Celje v bodoče na mestnem področju ne bo smel nihče zidati izven dveh dolocnih zazidalnih prostorov med Savinjo in Ljubljansko cesto ter na prostoru med Mariborsko cesto, Pečkovo cesto proti bivšemu bolniškimu pokopališču. V ta namen je Ljudski odbor naročil pri Projektivnem ateljeju v Celju podrobne načrte za oba prostora. Na praznih parcelah v središču mesta bodo zidali samo večja poslopja. Vse druge potrebe bodo morali vskladiti z urbanističnim načrtom, ki ga prav tako delajo. K.

Zgraditi bodo morali novo upravno poslopje celjske občine

Upravno poslopje občinskega ljudskega odbora je sedaj v prostorih Zdravstvenega doma, ki pa nujno potrebuje te prostore za ureditev političnih služb v mestu. Na ljudskem odboru so zato zadeli za razpravo o izgradnji novega upravnega poslopja za občinske pisarne. Ali bodo še prihodnje leto začeli graditi občinsko hišo, je težko reči. Za zdaj so dolocili samo lokacijo za novo poslopje, in sicer med Malgajcevo, Juršičevo in Trubarjevo ulico. K.

Taborišče Pohorskega bataljona bodo obnovili

Štiričlanska komisija, sestavljena iz preživelih borcev Pohorskega bataljona in gradbenih strokovnjakov, je v petek začela pripravljati predračun stroškov za popolno obnovo taborišča Pohorskega bataljona, ki je bilo na Pohorju blizu Treh žebeljev. Sredstva za obnovo taborišča bo dal najbrž Okrajni odbor Maribor, ki jih bo poskušal zagotoviti v prihodnjem proračunu. Do taborišča nameravajo speljati tudi avtomobilsko cesto, da bi lahko prihajali ogledovat zgodovinski spomenik tudi turisti, ki se za krajši čas ustavijo v Mariboru.

Taborišče nameravajo obnoviti tako, kot je bilo takrat, ko je v njem prezimoval Pohorski bataljon, pozimi leta 1942-43. Taborišče je bilo postavljeno v kvadratu, katerega stranica je merila približno 100 m. Položaj za obrambo je bil razmaknjen na 150 m v obliki kroga. Tu so bila mitraljevska gnezda in položaji za strele. Partizani so stanovali v zemljankah, ki so bile znotraj približno en in pol metra visoke. Približno polovico zemljanke je bilo v zemlji, druga polovica pa nad zemljo. V vsaki zemljanki je bilo pet do osem ležišč. Grelji so jih tako, da so kurili ob vhodu. V zemljankah so bile čete razmeščene tako, da so lahko vsak čas zasedle borbene položaje; če bi jih kdo iznenadil. Konec decembra 1942 je Pohorski bataljon imel 95 članov, ki pa niso bili vedno vsi v taborišču.

Pohorski bataljon je boje 1. zadnjo junaško borbo 8. januarja 1943. Fašisti so se na to borbo dobro pripravili. Malo področje, za katero so računali, da se na njem nahaja partizanska enota, so obkolili s silami sedmih čet policije, žandarmerije in alpskih lovcov ter enim bataljonom vermahta. Sodelovali so še druge enote. Zato se Pohorski bataljon ni mogel prebiti, branil se

je do zadnjega moža v svojem taborišču in zadal fašistom velike izgube. V taborišču je bilo 55 moških in 10 žensk. V junaški borbi so padli vsi, razen enega, ki je bil tako ranjen, da si ni mogel vzeti življenja, predno je padel v roke fašistom.

Dela pri obnovi taborišča Pohorskega bataljona bodo vodili preživi borci: Franc Zalaznik-Leon, Boris Čizmek-Bor, Janko Vincenc-Harkov in Linka Ksela-Jasna. Po svojih spominih bodo poizkušali obnoviti taborišče tako, da bodo dobili pristno podobo, kakor jo je imelo takrat, ko je v njem še živel ter se vojaško in politično usposabljal Pohorski bataljon. P.

PREDNOST MANJŠIM OBRATOM

Okrajni odbor Socialistične zveze v Murski Soboti je na seji v soboto razpravljal med drugim o izpolnjevanju družbenega načrta v okraju. Ugotovil je, da je družbeno upravljanje v nekaterih podjetjih in obrtnih delavnicah še pomanjkljivo. To velja predvsem za manjše obrate, kjer primanjkuje tudi strokovnega kadra. Zato bodo morali Socialistična zveza in sindikati posvečati takim delovnim kolektivom največ skrbli.

Po splošni oceni manjka v murskosoboškem okraju še precej obrtnih delavnic; točne analize o teh potrebah namreč nimajo. Okrajni odbor Socialistič-

ne zveze predlaga, da je treba z razpoložljivimi sredstvi podpreti predvsem manjše delavnice, ki jih lahko hitro uredijo, zato začnejo vračati vlozene investicije že po nekaj mesecih. Pomurje je v primeri z razvitimi industrijskimi kraji še precej zaostalo, zato bo potrebovalo še mnogo investicij. Vendar bi bilo napačno, če bi čakali le na pomoč od bolj razvitih krajev. Lastna sredstva, čeprav so majhna, bo treba uporabljati čim bolj koristno za pospeševanje proizvodnje.

Okrajni odbor Socialistične zveze je razpravljal tudi o organizacijskih vprašanjih.

RADIOAMATERJI IZ RADEČ si sami pomagajo

Na pobudo Okrajnega odbora Ljudske tehnike so v Radečah nedavno ustanovili Elektro-radio klub, ki ima zdaj že približno 60 članov, med katerimi je veliko delavskih, pa tudi kmečkih mladincev iz okoliških vasi. V kratkem bodo pričeli z radioamaterskimi A in B tečaji. Predavatelje so si že zagotovili. Mladina bo tako koristno izrabila dolge zimске večere, v delavnici kluba pa bo razen znanja našla tudi prijetno razvedrilo.

Prebivalci Radeč in okolice so ustanovitev delavnice z veseljem pozdravili, saj so morali prej hoditi v Trbovlje ali Celje, sedaj pa jim marsikaj za zmerno ceno popravijo v domačem kraju. Inicijativa Elektro-radia kluba je pravočasno vredna povale in bi jo kazalo posnemati.

Pod okriljem Mestnega odbora Ljudske tehnike v Radečah že več let uspešno deluje Avto-moto klub, ustanovili pa bodo tudi foto- in kajakaški klub. Občinski ljudski odbor kaže za prizadevanja Ljudske tehnike mnogo razumevanja in jo je podprl z zneskom 300.000 din. S pomočjo Okrajnega odbora LT Trbovlje je nameravajo podjetni Radečani v bližnji bodočnosti kupiti in adaptirati manjše poslopje, ki bo prvi Dom ljudske tehnike v trboveljskem okraju. H.

LOJZE JAKOPIČ

KULTURNI OBZORNIK

IZ NASIH KINODVORAN

»ROMEO IN JULIJA«

Beštja in priredba Renato Castellani. Kamera Robert Krasker. Igrajo: Susan Shental, Laurence Harvey, Flora Robson, Produkcija J. Arthur Rank, 1954. Distribucija Makedonija film. Film je dobil nagrado »Zlati lev sv. Marka« na XVI. filmskem biennalu v Benetkah 1954. Letu 1955 je dobil srebrni trak — Italijanskega Oscara za režijo.

Prej dva letoma, morda je bilo že nekaj čez, je svet prisustvovali novici, da bo neorealizem Renato Castellani režiral film po Shakespearovih tragedijah Romeo in Julija. Drugo, nič manjše presenečenje pa je bilo, da si bodo za Julijo izbral Susan Shental, osemnajstletno dekletce, ki ni se nikoli stopilo pred kamero, niti na odreke deske.

Leto 1954 je bila na XVI. filmskem festivalu v Benetkah premiera tega filma, ki z upravičenostjo nosi časten prispevek — Castellanijev »Romeo in Julija«.

Vse je bilo podrejeno režijski zamisli zgodbe. Tu ni bilo nobenih zvezd, Susan Shental je bila neznana stvarca. Laurence Harvey — Romeo je do filma igral le malo pomembno vlogo v gledališču. Nekaj priznanih umetnikov, a filmsko skoraj nepoznatih, se je zavoljilo a s francoskimi, zelo okrajnjenimi vlogami.

Tudi fotografija, inscenacija, glasba in kostumi so postali le delčki celote, ki so se tako prilagajali vanjo, da so izgledali v njej. Le če si vse te komponente odmisliš, šele opazimo, kaj pomenijo in kakšen delež doprinajajo k skladnosti in moči filma.

Tudi vezana beseda ni bila preveč spoštovana. Ostaja je na ravni dobroga filmskega dialoga, kjer mora biti vsaka beseda trdno zasidrana. Castellani je v svojih dveh velikih neorealističnih filmih »Pod soncem Rima« (Sotto il sole di Roma) in »Za dva novična upanja« (Due soldi di speranza) dokazal, da so mu najbolj blizu zgodbe mladih ljudi, ki si hočejo ustvariti srce, na jim osebno, družinske in predvsem družbene zapreke uničujejo s težavo zgrajena gnezda. Tem mladim ljubimcem vlogo njegova ustvarjalna moč in vse bogavost srca, s katerim prizadeti pripoveduje in opozarja. Zato sta tu nekaj, kar v prejšnjih dveh, največja zgradba, točnat »Romeo in Julija«, ki pa ništa nič drugačna od današnjih ljubincev, ki jih ljubezen zaznani in dopolnjeni hkrati.

Režiser je želel zgodbo filmsko izpeljati simbolično preprosto. Obdržal je glavne dogodke in njih zaporedje. Hotel pa je, da postane smar od prvega srečanja do groba ravna oostala in od nje vsi drugi, pa jim osebno, družinske in predvsem družbene zapreke uničujejo s težavo zgrajena gnezda. Tem mladim ljubimcem vlogo njegova ustvarjalna moč in vse bogavost srca, s katerim prizadeti pripoveduje in opozarja. Zato sta tu nekaj, kar v prejšnjih dveh, največja zgradba, točnat »Romeo in Julija«, ki pa ništa nič drugačna od današnjih ljubincev, ki jih ljubezen zaznani in dopolnjeni hkrati.

Režiser je želel zgodbo filmsko izpeljati simbolično preprosto. Obdržal je glavne dogodke in njih zaporedje. Hotel pa je, da postane smar od prvega srečanja do groba ravna oostala in od nje vsi drugi, pa jim osebno, družinske in predvsem družbene zapreke uničujejo s težavo zgrajena gnezda. Tem mladim ljubimcem vlogo njegova ustvarjalna moč in vse bogavost srca, s katerim prizadeti pripoveduje in opozarja. Zato sta tu nekaj, kar v prejšnjih dveh, največja zgradba, točnat »Romeo in Julija«, ki pa ništa nič drugačna od današnjih ljubincev, ki jih ljubezen zaznani in dopolnjeni hkrati.

Režiser je želel zgodbo filmsko izpeljati simbolično preprosto. Obdržal je glavne dogodke in njih zaporedje. Hotel pa je, da postane smar od prvega srečanja do groba ravna oostala in od nje vsi drugi, pa jim osebno, družinske in predvsem družbene zapreke uničujejo s težavo zgrajena gnezda. Tem mladim ljubimcem vlogo njegova ustvarjalna moč in vse bogavost srca, s katerim prizadeti pripoveduje in opozarja. Zato sta tu nekaj, kar v prejšnjih dveh, največja zgradba, točnat »Romeo in Julija«, ki pa ništa nič drugačna od današnjih ljubincev, ki jih ljubezen zaznani in dopolnjeni hkrati.

z njimi izkušeno kazala na svoja notranja razpoloženja. Ko je Romeo dobil obvestilo, da ga bo Julija vseeno sprejela, (čeprav je ubil Tibalta, ki je režiser izpovedal po fantovi drži, kar se je dohajalo v njegovi notranjosti. Zahteval je od njega, naj sedi sklonjeno, naj mu glava omahne skoraj na kolena in naj si zakrije obraz s dlanimi. Bil je prava podoba obupnega ubožca. Vendar srce vseh predlogov le ni zmoglo sprejeti, zato je mnogo ostalo le na pol izpovedanega. Ko je Julija pogledala lase mrtvega Romen, je bil to spet eden izmed tistih redkih trenutkov, ko je izginila navzočnost režisora, ker je v igralcih zablistel hipsec resničnega doživljanja, ki je preskočil kot iskra na gledalca (vendar je vsa ta neizkušena dala igralcem poseben, nepopovnljiv čar in še bolj potisnila v ospredje tragičnost okoliščin).

Prizor iz filma »Romeo in Julija« (Shakespeare, III. dej. 5. prizor). Romeo: »Naj me ujamejo, naj me usmrte, meni je všeč, če ti tako želiš.«

dotakniti Julije in je v fantu vse hrepenečo po posesti. Koliko miline je izžarevala Julijina postava, ko je v rahlo-boječem odmaknjem telesu vse hrepenečo po predaji!

Tudi za balkonski prizor ništa šrpala moči iz igralskega znanja, temveč sta predano verjela v ta prizor, ker jima je bil razumljiv kot zaobljeno šepetanje v mesečini. Daleje pa ništa več zmoglo. Še jima je ostala prikipnost in moč prvih dveh prizorov in nepozabna poroka, a že je režiser moral hoditi vedno bolj zopredno z njima, da ju je še v pravem trenutku podprl, da ništa padla. Zdal ni bilo več moči, ki bi jo šrpala samo iz mladosti. Njeni neizkušeni telesi čita pomavljati kazane kretnosti, rahlo stilizirano, kot je bil to ves film, in

časnost dala igralcem poseben, nepopovnljiv čar in še bolj potisnila v ospredje tragičnost okoliščin). Celoti pa so pomagale še druge komponente. Fotografija je ostala v zornih kotih, ki so običajni našemu pogledu. S svojimi izrazi pa je sliki ostro določila vsebino. Za predlogo kompozicij, mislensoni in barvam pa so kot vzor služila velika plastna renesančnih mojstrov-slikarjev. Glasba je s svojim otočnim volilnim motivom (»Ko pride spet pomlad«) spremljala ljubezen od prvega srečanja do groba. Ko si je Julija zasledila nož v preli, je počasi zamrla s njo tudi melodija.

Mnogo pripodob bogati vizualno podoba, jo še razvija in dopolnjuje v gledalca. Julijina dekliška soba, otočna kot samostanska oolca in njena postelja dotirava podasi nadležne ravne, zamrežene okence med poroko v četvi je podobno spovednici, a ob slovesu pod balkonom je vzela na vrvi podoba zabljuje, očetova soba je počasi spremenjena v posebejno kupčijo; krojni model z natakleno poročno obleko pa je podoba bele biljažobe se smrti, rdeča vrtnica na navidezno mrtvih Julijinih prsih je znak še utripajočega življenja — glasba in lastvajoče nesrečno — hrepenečenje po lastnem domu.

Castellanijevo veliko zamisel in izvedbo lahko sprejmemo ali odklonimo. V gledališču bi videli neokrnjeno dramsko delo, v tiskani knjžici je skrito bogavost besede, pred nami na platnu pa je film, ki po svoji filmski moči ni nič manj enakovreden veliki tragediji, kot velika dramska predstava.

Če smo se naši razdeljevalci filmov unili, z njim so razmišljali tudi celotno. S tem, da so zadnja slika zametni, se film še ni zaključil, v popolno temo zatrepeta še enkrat melodija žalostne pesmi »Ko pride spet pomlad«. Zdal se odmakne režiserjev načrt kot zapornica, ki do zadnjega ni dovolila, da bi se gledalec apostrel. V tej kratki minuti, ko spomin priključje prvo srečanje Romena in Julije, nazaj se v gledalca zadržano preljuje v apostretili, ki nosi v sebi očiščeno. Pri nas smo to unili. Tako za »atmenjeno sliko smo tudi prilipili napis — Ko-nee. Vojko Dulečić

z njimi izkušeno kazala na svoja notranja razpoloženja. Ko je Romeo dobil obvestilo, da ga bo Julija vseeno sprejela, (čeprav je ubil Tibalta, ki je režiser izpovedal po fantovi drži, kar se je dohajalo v njegovi notranjosti. Zahteval je od njega, naj sedi sklonjeno, naj mu glava omahne skoraj na kolena in naj si zakrije obraz s dlanimi. Bil je prava podoba obupnega ubožca. Vendar srce vseh predlogov le ni zmoglo sprejeti, zato je mnogo ostalo le na pol izpovedanega. Ko je Julija pogledala lase mrtvega Romen, je bil to spet eden izmed tistih redkih trenutkov, ko je izginila navzočnost režisora, ker je v igralcih zablistel hipsec resničnega doživljanja, ki je preskočil kot iskra na gledalca (vendar je vsa ta neizkušena dala igralcem poseben, nepopovnljiv čar in še bolj potisnila v ospredje tragičnost okoliščin).

Prizor iz filma »Romeo in Julija« (Shakespeare, III. dej. 5. prizor). Romeo: »Naj me ujamejo, naj me usmrte, meni je všeč, če ti tako želiš.«

časnost dala igralcem poseben, nepopovnljiv čar in še bolj potisnila v ospredje tragičnost okoliščin). Celoti pa so pomagale še druge komponente. Fotografija je ostala v zornih kotih, ki so običajni našemu pogledu. S svojimi izrazi pa je sliki ostro določila vsebino. Za predlogo kompozicij, mislensoni in barvam pa so kot vzor služila velika plastna renesančnih mojstrov-slikarjev. Glasba je s svojim otočnim volilnim motivom (»Ko pride spet pomlad«) spremljala ljubezen od prvega srečanja do groba. Ko si je Julija zasledila nož v preli, je počasi zamrla s njo tudi melodija.

Mnogo pripodob bogati vizualno podoba, jo še razvija in dopolnjuje v gledalca. Julijina dekliška soba, otočna kot samostanska oolca in njena postelja dotirava podasi nadležne ravne, zamrežene okence med poroko v četvi je podobno spovednici, a ob slovesu pod balkonom je vzela na vrvi podoba zabljuje, očetova soba je počasi spremenjena v posebejno kupčijo; krojni model z natakleno poročno obleko pa je podoba bele biljažobe se smrti, rdeča vrtnica na navidezno mrtvih Julijinih prsih je znak še utripajočega življenja — glasba in lastvajoče nesrečno — hrepenečenje po lastnem domu.

Castellanijevo veliko zamisel in izvedbo lahko sprejmemo ali odklonimo. V gledališču bi videli neokrnjeno dramsko delo, v tiskani knjžici je skrito bogavost besede, pred nami na platnu pa je film, ki po svoji filmski moči ni nič manj enakovreden veliki tragediji, kot velika dramska predstava.

Če smo se naši razdeljevalci filmov unili, z njim so razmišljali tudi celotno. S tem, da so zadnja slika zametni, se film še ni zaključil, v popolno temo zatrepeta še enkrat melodija žalostne pesmi »Ko pride spet pomlad«. Zdal se odmakne režiserjev načrt kot zapornica, ki do zadnjega ni dovolila, da bi se gledalec apostrel. V tej kratki minuti, ko spomin priključje prvo srečanje Romena in Julije, nazaj se v gledalca zadržano preljuje v apostretili, ki nosi v sebi očiščeno. Pri nas smo to unili. Tako za »atmenjeno sliko smo tudi prilipili napis — Ko-nee. Vojko Dulečić

Castellanijevo veliko zamisel in izvedbo lahko sprejmemo ali odklonimo. V gledališču bi videli neokrnjeno dramsko delo, v tiskani knjžici je skrito bogavost besede, pred nami na platnu pa je film, ki po svoji filmski moči ni nič manj enakovreden veliki tragediji, kot velika dramska predstava.

Če smo se naši razdeljevalci filmov unili, z njim so razmišljali tudi celotno. S tem, da so zadnja slika zametni, se film še ni zaključil, v popolno temo zatrepeta še enkrat melodija žalostne pesmi »Ko pride spet pomlad«. Zdal se odmakne režiserjev načrt kot zapornica, ki do zadnjega ni dovolila, da bi se gledalec apostrel. V tej kratki minuti, ko spomin priključje prvo srečanje Romena in Julije, nazaj se v gledalca zadržano preljuje v apostretili, ki nosi v sebi očiščeno. Pri nas smo to unili. Tako za »atmenjeno sliko smo tudi prilipili napis — Ko-nee. Vojko Dulečić

SPORT IN TELESNA VZGOJA

PO USPEHU JUGOSLOVANSKIH IN SOVJETSKIH NOGOMETAŠEV

EVROPSKI POLFINALE

Zmagoslavje Jugoslovancov. — Vzpon sovjetskih nogometašev

Nogometna igrišča v Beogradu, Budimpešti, Ljubljani in Moskvi so bila popriše borb, ki so njih izide pričakovali z mrzlično nestrpnostjo. Finalista svetovnega prvenstva — Zahodna Nemčija in Madžarska sta branili svoji visoki mesti na mednarodni nogometni lestvici. To sta bila prisiljena storiti, kajti v pldnem letu dni se je položaj spremenil. Znašla sta se v položaju, da sta morala opraviti izpit.

Izpit pa ništa opravila. Minula nedelja je prinesla Jugoslovancem nogometu pravo pravico zmagoslavja in popoln uspeh reprezentance SZ.

PREPRIČLIVI ODGOVOR V nedeljo so naši nogometaši res trinitrali. Ni malenkost nasuti v mrežo svetovnega prvaka 11 golov, in to v trenutku, ko se je z vsemi silami boril za rehabilitacijo!

Vzlic tečajem so naši nogometaši pokazali, da lahko veliko dosežejo, če se po svojem zavzetosti za to, če imajo znanje in haderjenost podrede koristni skupne igre. Celot tisti igralci, ki na prvenstvenem tekmovalju niso bili v najboljši formi, so igrali neprimer- no bolje, saj so imeli pred očmi le en cilj, vročo željo: dokazati, da smo boljši, da je bil rezultat v Ludvigs- hafenu namen nerealen.

To jim je tudi v celoti uspelo. Odgovor je prepričljiv. Svetovni prvak je dokončno izpričal, da v resnici ni najboljši v Evropi. Se poslednje njegovo upanje je splavalo po vodi. Doslej je doživel že preveč porazov, da bi jih lahko opravičilo. Nemci sicer sodijo na vrh lestvice najboljših, vendar pa ni njihovo mesto na prestolu.

SOVJETSKI NOGOMETAŠI SPET V OSPREDJU Zmaga moskovskega Dinama so v prvih povojnih letih vzbudile na Angliškem pravo pravico senzacijo. Toda po tem uspehu so se sovjetski nogometaši le redko srečali z evropskimi nogometnimi moštvi. Pred tremi leti

ZVEZNA KOŠARKARSKA LIGA Nič posebnega v Ljubljani Igrišče pod Cerkovinim gradom, gledališče 1000, sedenja Klokotnik in Ciglar. Prvenstvena tekma XVI. kola zvezne košarkarske lige.

ASK Olimpija: Kristančič 27, Müller 3, Lokar 4, Dermataš 14, Kandus 11, Rupel 2, Bajc 6, Krajič 11, Poljšak 1. »Maribor«: R. Vračko 17, Kujner 12, F. Vračko 3, Nahtigal 17, Sostič 1, Vontča 10, Čirer 1.

Domači so tokrat nastopili brez nekaterih svojih najboljših igralcev (Debevc, Lampič, Serbec) in so zato tudi slabše igrali kot smo navajeni. Mariborčani pa jim kljub temu niso bili koe, razen v drugem polčasu, ko pa je Olimpija vodila že s prevelikim nastokom, da bi mogli kaj popraviti. Končni izid tekme je bil 79:61 (36:25).

V predtekmi sta se za slovensko republiko prvenstvo pomerili ženski vrsti ASK Olimpije in »Celje«. Tudi v tej tekmi so bile domačinke boljše in zmagale visoko s 55:35 (28:13). Najuspešnejša pri Olimpiji je bila Mrakovska s 25 koši, pri gostjah pa Lovrečeva s 16. Sodila sta Dev in Rajner.

LESTVICA C. zvezda 15 11 1 3 1073:836 23 Proleter 14 10 1 3 1008:896 21 Partizani 14 9 2 3 863:866 20 Olimpija 15 9 0 6 911:832 18 Lokomotiva 15 7 0 8 875:917 14 Ljubljana 15 7 0 8 882:945 14 Montażno 15 7 0 8 949:971 14 Mladost 15 4 3 7 811:869 11 BSK 15 4 1 10 864:975 9 »Maribor« 14 1 0 13 691:994 2

Kaj je šah: Igra - umetnost ali znanost? (Nadaljevanje in konec)

»V igri (v vsaki — op. p.) ni realnih odnosov med predmeti, ki jo sestavljajo. Tega se igralci navadno dobro zavedajo. Toda vse, kar je v njej bistveno, je močno realno: realna so čustva, želja in zamisel, ki jih v igri rešujemo, realna so tudi vprašanja, na katera iščemo odgovor.«

Takoj nam bo jasno, katera so ta realna vprašanja v šahovski igri, če pogledamo, kaj predstavlja šahovska partija s stališča logike. Poteza ali vrsta potez, povezanih med seboj zaradi neke ideje, zamisli, predstavlja razrešitev poljubne logične naloge (logične in bistvu, šahovske po obliki) in obenem zadaja nasprotniku novo logično nalogo. Nadigrati nasprotnika — pomeni zastavljati si te naloge bolj izkušeno in globlje, a reševati jih hitreje in bolj točno kot nasprotnik. Če eden od igralcev ne reši postavljene mu naloge, potem doseže prednost, ki mu jo tedaj pripisujemo, da zastavlja prvemu vedno nove in težje naloge vse dotlej, dokler ne bo postavil nasprotnika pred poslednjo, ki objektivno ne more biti več rešena, nalogo — rešiti kralja pred neizbežnim matom. Iz tega lahko po- tegnemo naslednji zaključek: o psihološki realnosti v šahu (v glavnem emocionalni, kar je sicer značilno za vse igre) lahko govorimo zaradi prisotnosti realnega procesa misljenja. Pri tem delo možgan ni lahko, včasih celo presega normalne meje. V tem je glavna posebnost šahovske igre.

ZAKAJ JE ŠAH TAKO PRIVLAČNA IGRA? Ob šahu igralce znova in znova okuša svojo moč, kar jim je v veliko notranji zadovoljstvo. Čim več je, če želja ponovno okušiti svoje moč, tem večja je tudi strast do igre. V šahu je ta moč misel. Zadovoljstvo, ki nam ga dajejo: preizkušnja v borbi, tekmovalni polet naše misli, moč našega logičnega sklepanja, to so elementi, ki nas priklepajo za šahovsko muziko. Vendar se redko zavemo tek vzrokov naše privlačnosti šahu.

Po logiki je šahu zelo podobna ona stara besedna igra, ki je črke privlačevala v. stoletju pred novo ero. To je bil poseben način spora med dvema osebama, ki sta pred publiko merili svoje bistrumost. Prvi je zastavljaj vprašanja, vendar samo taka, na katera je bilo mogoče odgovoriti le z »da« ali »ne«, drugi je nanje odgovarjal. Ta, ki je vprašanja zastavljaj je »napadal«. Da bi zbejal nasprotnika, je zastavljaj najprej preprosta vprašanja, navajal primere iz življenja, potem so bila vprašanja vse težja, nazadnje je zbrane nasprotnikove odgovore primerjal in če mu je dokazal n. pr. nedoslednost, je zmagal. Mojster te igre je bil Aristotel, ki je spisal več del o logiki prav v ta namen. Pod vplivom njegovih spisov se igra kmalu spremenila v znanstveno razpravo. V teh sporih zasledimo izbi miselni napon kot v šahu.

Ob šahu igralce znova in znova okuša svojo moč, kar jim je v veliko notranji zadovoljstvo. Čim več je, če želja ponovno okušiti svoje moč, tem večja je tudi strast do igre. V šahu je ta moč misel. Zadovoljstvo, ki nam ga dajejo: preizkušnja v borbi, tekmovalni polet naše misli, moč našega logičnega sklepanja, to so elementi, ki nas priklepajo za šahovsko muziko. Vendar se redko zavemo tek vzrokov naše privlačnosti šahu.

so na olimpiadi v Helsinkih napravili odlično vtis, vendar so naleteli na Jugoslavijo, ki je izredno dobro igrala. Tudi njihov pohod — prve tekme na olimpiadi — ko so nosili državni dres, se je končal neuspešno. Bilo pa je jasno, da je sovjetski nogomet stori veliki korak naprej.

Minuto nedeljo so to v celoti dokazali. V Budimpešti so igrali z madžarsko reprezentanco neodločeno 1:1. So pa morali zmagovati, ker so igrali znatno bolje, Madžari pa so se rešili poraza šele v zadnjem trenutku iz enajstmetrovke. Da to ni bilo naključje, marveč odraz dejanske vrednosti, izpričuje tudi prepričljiva zmaga 4:2 nad Madžarsko B reprezentanco v Moskvi.

Kmalu boste videli, nam je dejal Bobek po vrnitvi iz nedavne turnee Partizana v ZSSR, da so sovjetski nogometaši izvrstni. Z njimi moramo v prihodnje resno računati. Zadnji rezultatski potrdili, da je evropski nogomet dobil novo silo. Dolgo vrsto, ki so Madžari imeli

glavno besedo v evropskem nogometu. Samo naključje je pripisati, da na svetovnem prvenstvu v Švici niso postali zmagovalci. Zadnji čas je začel njihova zvezda počasi bledeti. V Švici so se komaj izrekli, prav tako pa tudi v Budimpešti.

Kaj se dogaja z Madžari? Mar se tudi nanje spušča senca, kakor se je primerilo angleškim nogometašem? Vzrok je po našem mnenju povsem preprost. Pri Madžarih nastajajo spremembe, ki nikakor niso neboleče. Udarca pest madžarske reprezentance je bila predvsem v tem, da je došlo vrsto let igrala v isti postavi in na tako vigrani da je spornikala na klubsko moštvo. To je bil razen drugih kvaliteta, ki jih dobro poznamo, saj jih imajo tudi naši igralci — temeljni njihovih uspehov.

Sedaj pa so njihove glavne moči po malem oslabele. Najboljši igralci, na primer Hidegkuti ali Puskas so že na koncu svojih sil; novi zamenjujejo star.

Po našem mnenju pa je to le začasno in ne bo dolgo trajalo. Madžari se bodo sprčo starih izkušenj spet prizadevali ustvariti standardno moštvo. Ubrali so najboljšo pot, saj je že praksa pokazala, da brez standardne reprezentance v daljšem razdobju ni

Za reprezentanco ne, za Velež da V edini nogometni tekmi zvezne lige v nedeljo je Velež premagal Proleterja. Najboljši igralec Veleža je bil mnogo obetajoči Mujlić.

To bi ne bilo drugača kot novo potrdilo stalnega razvoja tega mnogo obetajočega igralca, če njegov nastop ne bi imel svojega ozadja. Mujlić bi moral v nedeljo nastopiti za B reprezentanco Jugoslavije v Ljubljani. Zakaj je Mujlić lahko nastopil za Velež, za reprezentanco pa ne, četudi je bil med najboljšimi.

Nekateri menijo, da je Mujlić prevaral vodstvo priprav in pogebni v Mostar. Pa ni tako. Vodja priprav ing. Tošić pravi: »Mujlić je bil v Ljubljani izkratk pregledan. Zdravniški izvid je bil nedvojen: 14 dni mavne obloge in počitka.« Sedaj se prične zavesa odgrinjati. Pred odhodom je Mujlić prošil vodstvo priprav: »Naj ostanem tu. To poškodbo imam že 6 mesecev. A doma mi ne dajo počitka.«

Ce je bil nadarjen igralec Mokamed Mujlić iskren, je nedeljski dogodek spet eden krličkih primerov nezdavne klubske politike in neljubljanske ravnanja. Dodatek ostaja v senci dobre igre naših reprezentantov. A največja napaka je bila zatiniti oko oko in reči: »Saj so zmagovali brez priložnosti. Lozovski nastop je bil po značilni po ostrih in učinkovitih ukrepih disciplinirane sodišča NZJ. Prav je tako. Čas je izkoristiti vse nezdavne pojave iz našega športnega življenja. Isto merilo naj velja za vsakogar. Za primer Mujlić ne sme ostati nezakazano. Krivice je treba najstrože kaznovati.«

Bonn, 26. septembra. (Tanjug). Zahodnonemški tisk je posvetil cele strani večernjini tekmi med jugoslovansko in zahodnonemško nogometno reprezentanco v Beogradu, poudarjajoč, da je zmaga Jugoslavije popolnoma zaslužena. Razen poteka tekme, prinašalo še sopolni na prvih straneh tudi fotografije z beograjskega stadiona.

»Frankfurter Rundschau« piše, da je bilo večraj nemogoče premagati Jugoslovane, »ki so bili sijajni v tehniki in kondiciji, podpirali pa so jih navdušeni navijači«. Časopis smatra, da je vzrok nemškega poraza v tem, ker so Jugoslovani stalno napadali in niso pustili nasprotniku preiti v napad.

V veliki reportaži o večeršnjem srečanju »General Anzeiger« ocenjuje jugoslovansko moštvo z »enajstoricja brez slabe točke.« »Bili so veličastni in svoji čvrstini in obrambi«, piše list

»sijajni v kombinacijah in brezkompromisni v borbi za vsako žogo. Poraz nemškega moštva se ne radujemo. Kaj pa je bilo moč narediti proti nasprotniku, ki je ves počas brez prestanka demonstriral, kako se igra moderen nogomet.«

»Frankfurter Rundschau« piše: »Frankfurter Allgemeine Zeitung« — »sno govorili, da naše moštvo stoji pred pomembnim izpitom, ki pa bo še težji od onega v Moskvi. Kljub temu pa smo bili presenečeni, da Beograjdanci svo igro niso dali nasprotniku niti en obet. Jugoslovani so bili v sijajni formi. Nikoli prej niti na svetovni ravni v obliki tekme na olimpiadi — jih nismo videli igrali tako izvrstno kot večraj. Vsak igralec je bil ne samo zelo hiter, temveč tudi gibčen kot plešalec. Zoga je šla brez prekinitve od onega do drugega igralca, pri tem pa so Jugoslovanci dokazali, da so mojstri nogometa.«

V splošnih potezah sem orisal povezanost med osnovnimi elementi, ki se javljajo v šahu, igralnim (sportnim), logičnim (znanstvenim) in umetniškimi (estetiskimi). Vsak od teh elementov zahteva ločen in podroben način analiziranja. Šele potem lahko popolnoma spoznamo izobraževalne možnosti v šahu, njegov družbeni pomen, šele potem lahko odgovorimo na vprašanje »Kaj je šah?« z definicijo, ki nam res nekaj pove. Poizkusiti bomo torej opredeliti šah na osnovi prejšnjih izjavljanih. Šah je sport, igra, borilna umetnost, znanost, šah je šah, šah je intenzivno mišljenje. Zato je šah duševni sport. Besedo »duševni« sem uporabljal namesto sorodnih »mislinski«, »umski«, zaradi ustaljenega izraza »duševno delo«. Mogoče bi bilo še bolj pravilen izraz: šah je logičen sport. Nisem hotel uporabiti podobnih sinonimnih izrazov: šah je duševna borba, »logična igra«, »intelektualni sport«, »logična borba« in tem podobnih, ker se mi zdijo iz raznih vzrokov manj uspešni.

Čeprav je definicija: šah je duševni sport popolnoma pravilna, pa še vedno premalo pove, zato jo bom nekoliko razširil. In zaključil takole: »Šah je duševni sport, zmogljivost ustvarjati dragocene estetske vrednote in sposobnost izobraževati človeka v kvalitetah, ki so mu neohodno potrebne za ustvarjalno delo.«

Turnir v Portorožu končan Koper, 25. sept. Sinoci je bil v Portorožu končan drugi mednarodni šahovski moštveni turnir. V prvi skupini je zmagalo moštvo dunajskega Hietzinga s 6,5 točke. Drugo in tretje mesto si delita Partizan (Beograd) in NSK, na četrtim mestu pa je Zagreb.

V drugi skupini je zmagal Sombor, v tretji Svoboda iz Ruš, v četrti moštvo iz Sežane. Na letošnjem svetovnem šahovskem turnirju je sodelovalo 350 šahistov iz naše države in Avstrije.

Turnir v Portorožu končan Koper, 25. sept. Sinoci je bil v Portorožu končan drugi mednarodni šahovski moštveni turnir. V prvi skupini je zmagalo moštvo dunajskega Hietzinga s 6,5 točke. Drugo in tretje mesto si delita Partizan (Beograd) in NSK, na četrtim mestu pa je Zagreb.

V drugi skupini je zmagal Sombor, v tretji Svoboda iz Ruš, v četrti moštvo iz Sežane. Na letošnjem svetovnem šahovskem turnirju je sodelovalo 350 šahistov iz naše države in Avstrije.

Turnir v Portorožu končan Koper, 25. sept. Sinoci je bil v Portorožu končan drugi mednarodni šahovski moštveni turnir. V prvi skupini je zmagalo moštvo dunajskega Hietzinga s 6,5 točke. Drugo in tretje mesto si delita Partizan (Beograd) in NSK, na četrtim mestu pa je Zagreb.

V drugi skupini je zmagal Sombor, v tretji Svoboda iz Ruš, v četrti moštvo iz Sežane. Na letošnjem svetovnem šahovskem turnirju je sodelovalo 350 šahistov iz naše države in Avstrije.

Turnir v Portorožu končan Koper, 25. sept. Sinoci je bil v Portorožu končan drugi mednarodni šahovski moštveni turnir. V prvi skupini je zmagalo moštvo dunajskega Hietzinga s 6,5 točke. Drugo in tretje mesto si delita Partizan (Beograd) in NSK, na četrtim mestu pa je Zagreb.

V drugi skupini je zmagal Sombor, v tretji Svoboda iz Ruš, v četrti moštvo iz Sežane. Na letošnjem svetovnem šahovskem turnirju je sodelovalo 350 šahistov iz naše države in Avstrije.

Turnir v Portorožu končan Koper, 25. sept. Sinoci je bil v Portorožu končan drugi mednarodni šahovski moštveni turnir. V prvi skupini je zmagalo moštvo dunajskega Hietzinga s 6,5 točke. Drugo in tretje mesto si delita Partizan (Beograd) in NSK, na četrtim mestu pa je Zagreb.

V drugi skupini je zmagal Sombor, v tretji Svoboda iz Ruš, v četrti moštvo iz Sežane. Na letošnjem svetovnem šahovskem turnirju je sodelovalo 350 šahistov iz naše države in Avstrije.

Turnir v Portorožu končan Koper, 25. sept. Sinoci je bil v Portorožu končan drugi mednarodni šahovski moštveni turnir. V prvi skupini je zmagalo moštvo dunajskega Hietzinga s 6,5 točke. Drugo in tretje mesto si delita Partizan (Beograd) in NSK, na četrtim mestu pa je Zagreb.

V drugi skupini je zmagal Sombor, v tretji Svoboda iz Ruš, v četrti moštvo iz Sežane. Na letošnjem svetovnem šahovskem turnirju je sodelovalo 350 šahistov iz naše države in Avstrije.

Turnir v Portorožu končan Koper, 25. sept. Sinoci je bil v Portorožu končan drugi mednarodni šahovski moštveni turnir. V prvi skupini je zmagalo moštvo dunajskega Hietzinga s 6,5 točke. Drugo in tretje mesto si delita Partizan (Beograd

FILATELIJA

Nove znamke z motivi iz rastlinstva

Po lanskim serijam priložnostnih poštlnih znamk z motivi iz našega živalskega sveta sedaj naš zbiratelj lahko uvrstili v svoje zbirke enako...

vrden, še ne, vsaj po barvnem učinku, še lepše serije priložnostnih poštlnih znamk z motivi iz našega rastlinstva. V tej seriji je deset vrednosti s slikami cvetov in plodov naših zdravilnih in industrijskih rastlin, nastajenih v treh ali štirih barvah. In sicer: Znamka za 5 din — hmelj — temnozelena, rjava in rumenozelena, znamka za 10 din — lobak — okeroranjna, temnozelena in vijoličasta, rdečkasta, znamka za 15 din — mak — okeroranjna, temnozeličasta, zelenkastomodra in zelena, znamka za 17 din — lipa — rjava, zelena in rumenozelena, znamka za 25 din — kamilica — ultramarinmodra, zelena, rumena in svetlosivomodrasta, znamka za 30 din — kadulja ali šalbelj — temnozeličasta, zelenkastomodra in vijoličastozelena, znamka za 50 din — šipek — temnozeličasta, zelena in rdečkasta, znamka za 70 din — kostanj ali eneljan — temnozeličasta, rdečkastomodra in zelena, znamka za 100 din — zajčji mak — siva, rumena, zelena in oranžna.

Znamke so obeležene na spodnjem robu z napisom »FNR JUGOSLAVIJA«, in to izmenoma v latinici in v cirilici. Na vsaki znamki je natisnjeno ime rastline v latinškem jeziku. Označbe vrednosti so v raznih kotih znamk, kakor je prostor dopušča. Znamke so izdelane po osnutkih akad. slikarja prof. Mateja Zlamalika iz Beograda s sodelovanjem univerzitetnega profesorja biologa dr. Jovana Tučkova. Natisnila jih je v heliogravuri na finem granitnem papirju svetovno znana tiskarna Courvoisier S. A. v La Chaux-de-Fonds v Švici. Velikost znamk je 36 x 36 mm, slike same pa 23 x 33 mm. Oblike so pokončne, Zobečanje je 11%. Naklada znaša: Prve tri vrednosti po 2.700.000, druge tri vrednosti po 650.000 in zadnje tri vrednosti po 100.000 kosov. Prvih šest vrednosti je natisnjenih v polah po 100 kosov, ostale tri pa v polah po 25 kosov. Znamke so prejele v prodajo vse večje pošte v državi do porabe dodeljene količine, za frankiranje pošilk pa bodo veljale, dokler ne bodo vzete iz prometa s posebno odločbo generalne direkcije PTT. J. V.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00. 5.00-6.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (poster glasbeni spored) — vmes ob 6.30 Naš predlog za Vaš jedilnik — 6.25 Reklame — 6.35 Operetna in lahka glasba — 7.10-7.30 Igra orkestra bratov Gengler — 11.00 Radijski koledar — 11.05 Gospodinj-ski nasveti — 11.15 Dopoldanski koncert — 11.45 Program: dober dan! P. Eluard: Puhasto poročilo — 12.00 Prekmurje in Štajerska v narodni pesmi (slovenske narodne pesmi v priredbi Danijela Gruma in Nika Strlofa) — 12.30 Kmetijski nasveti — Joža Zunković: Koruzne storže odberimo že na njivi — 12.40 Richard Strauss: Baletna glasba iz opere »Kavalir z rožo« — Ples Salome iz opere »Salome« — 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.30 Malo od danes in malo od včera (zabavna melodije) — 14.30 Pionirski kotiček — 14.35 Zeleni ste — poslušatelj — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 Utrinki iz literature — Somerset Maugham: Polkovnikova žena — 15.45 Popularne melodije v največjih priredbah — 16.00 Tečaj esperantskega jezika — 1. lekcija — 16.10 Iz velikih Verdijevih oper — 17.20 Zabavna glasba, vmes reklame — 18.00 Zunanje-politični feljton: Gospodarski odnos v svetu na poti normalizacije — 18.15 Klavirske skladbe gruzinskih skladateljev igra pianist Marijan Lipovec — 18.30 Športni feljton — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Tedenski notranje-politični pregled — 20.10 Intermezli in serenade — 20.30 Radijska igra — G. Shaw: Candida — 21.35 Frank Martin: 8 preludijev za klavir — Izvaja pianistka Ilsa von Alpenheim — 22.15-23.00 UČEY program: Nočni koncerti — 22.15-23.00 Zapleško — 23.00-24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba)

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Premiera ameriškega barvnega filma

Meč in roža

Tednik FN 30. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi: James Robertson, Glynis Johns.

»KINO, V IČ«

Ameriški barvni film

Poletno gostovanje

Tednik FN 39. Predstave ob 16, 18, 30 in 21. V glavni vlogi: Gene Kelly, Judy Garland.

KINO »SLOGA«

amer. film »Ujeto mesto«. Tednik, Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Ob 19 matineja istega filma. V glavni vlogi: John Forsythe, Joan Camden.

KINO »VIC«

amer. barvni film »V vrtincu«. Brez tednika. Predstavi ob 16 in 20. V glavni vlogi: Clark Gable, Vivien Leigh.

KINO »SOCI«

amer. film »Ujeto mesto«. Tednik, Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

JESENICE »RADIO«

amer. barvni film »Lila«. Predstavi ob 18 in 20.

»PLAVZ«

amer. barvni film »Troj-na ljubezen«. Predstavi ob 18 in 20.

CELJE »UNION«

amer. film »Hčerka Belle Star«. Predstavi ob 18 in 20.

»DOM«

amer. film »Tujec na begu«. Predstavi ob 18 in 20.

KRANJ »STORŽIČ«

amer. film »Ljubezna na bojišču«. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavnih vlogah June Alison in Humphrey Bogart.

»SVOBODA«

amer. barvni film »Nežna pesem«. Predstava ob 20. — LETNI KINO »PARTIZAN«: amer. barvni film »Nežna pesem«. Predstava ob 19. uri.

KINO »ŠIŠKA«

Danski film

»ZOPET SVA TU«

V glavni vlogi: Pat in Patašon. — Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 14. ure dalje. — Na sporedu samo še danes in jutri.

KINO »TRIGLAV«

Ameriški film

»Ljubezna na bojišču«

V glavni vlogi: Humphrey Bogart in June Alison. Predstave ob 16, 18 in 20. — Prodaja vstopnic od 15. ure dalje.

RAZNAŠALKO

za raznašanje časopisa v zgodnjih jutranjih urah sprejme UPRAVA »LJUDSKE PRAVICE«.

Splošno gradbeno podjetje »BETON« — CELJE

razpisuje mesto za

glavnega računovodjo podjetja

Pogoji: Ekonomska fakulteta z najmanj 6-letno prakso ali srednja strokovna šola z najmanj 10-letno prakso. Prednost imajo kandidati s specializacijo v gradbeništvu. Plača po tarifnem pravilniku. Družinsko stanovanje preskrbljeno. Pisarne ponudbe z navedbo izobrazbe in kvalifikacije je skupno z življenjepisom predložiti upravi podjetja »Beton«, Celje, Ljubljanska 16.

C 286

DROBNI OGLASI

SPREJMEMO VEČJE ŠTEVILO KLJUCAVNICARJEV, večjih ročnega dela ali orodjarjev, po možnosti vojašine prostih. Plača po tarifnem pravilniku — dogovor. Puškarna Kranj. 3223

RAZNE ŠTIPENDIJE — Godno gospodarstvo Bled razpisuje po mejnem zakonu o štipendijah za šolsko leto 1955-56 naslednje štipendije: Gozdarska fakulteta 2; Gozdarska sred. šola 4; Srednja tehnična šola 1; Nižja gozdarska šola 2; Ekonomska fakulteta 2; Ekonomska srednja šola 3; Gradbena srednja šola 1; Geodetska srednja šola 1; Kovinska srednja šola 1. Prijave sprejemamo v roku 30 dni prednost imajo otroci članov kolektiva. 3309

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE »7 JULI«, BEGRAD, Sajmišče

nujno potrebuje za dela v Beogradu

kvalificirane in visokokvalificirane TESARJE

Plača po učniku. Skupno stanovanje zagotovljeno. Potne stroške do delovnega mesta plača podjetje. Terenski dodatki plačamo. Obrnite se osebno na glavni naslov ali pa na telefon 24-606. 2634

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA »UGLJEVIK« V UGLJEVIKU

razpisuje

NATEČAJ za podelitev štipendij

učencem srednjih šol in študentom fakultet, in sicer:

- 2 študentoma rudarske fakultete študentu strojne fakultete študentu elektrotehnične fakultete 2 dijakoma STS štola oddelke dijaku STS elektrotehnični odd. dijakini srednje medicinske šole.

Štipendije bodo podeljene predvsem študentom in študentkam, ki so v zadnjih dveh letih učenci. Prošnje za štipendije sprejemamo do 1. oktobra letos.

Štipendije bomo podeljevali v skladu z zakonom in uredbo o štipendijah. 2829

DNEVNE NOVICE

Urade, zavode, podjetja in njih službenice opozarjamo na višji administrativni, enoletni administrativni in stenodaktilografski tečaj ter specialne tečaje strojeplajsa, stenografije ter korespondenčne (dnevni, večerni — začetni, nadaljevalni, višji). — Informacije, vpisovanje v tajništvo šole, Roška 15 od 19 do 13 in od 16 do 19 dnevno, razen sobote popoldne. Telefon 30-917. Pouk se začne v začetku oktobra.

Uradne izkaznice »O« (oranžne barve); preostale vstopnice so v prodaji pri dnevnih blagajni Slovenske filharmonije; prav tam tudi I. in 2. številka letošnjega »Koncertnega lista«. Cena sedežov so od 350 din navzdol. Studenti imajo 50% popusta pri abonmaju in pri posameznih prostih vstopnicah.

Slovenska filharmonija sporoča svojim abonentom študentom, da lahko odstopijo svojo abonmajo izkazniški študentom: samo prvotni plačilo dodatno vstopnice, ki znaša za I. prostor 150 din; za II. prostor 100 din, za III. prostor 70 din, za IV. prostor 50 din.

Slovenska filharmonija poziva abonent »repreznega« (O) abonmaja, da pridejo po svoje abonentske izkaznice po možnosti v ponedeljek, 26. 1. m. do 13. ure v računovodstvo Slovenske filharmonije. Kasneje jih bodo lahko prejeli le pri dnevnih, oziroma pri večernih blagajni. Prvi koncert tega abonmaja je v torek, 27. t. m. s programom ponedeljkovega abonmajskega koncerta (J. J. Castro, K. Ruppel). Pri torkovi večerni blagajni bodo preostale vstopnice v prosti prodaji ter jih ne bo več mogoče rezervirati za prijavitelje.

GLEDALIŠČA

OPERA Sobota, 1. okt. ob 19.30: R. Strauss: »Kavalir z rožo«. Izven in za podeželje. Nedelja, 2. okt. ob 19.30: Smetana: »Prodana nevesta«. Izven in za podeželje. Opera začne 1. oktobra svojo sezono 1955-56. Kot prva predstava te sezone bo v soboto, 1. oktobra ob 19.30 uprizorjena Straussova opera »Kavalir z rožo«. V nedeljo, 2. oktobra bo odigrana Smetanova »Prodana nevesta«. Obe predstavi sta izven abonmajev, namenjeni tudi podeželju, ki naj naročila za rezerviranje vstopnic za skupinski obisk predstav sporoči najpozneje do petka do 12. ure na 22-526.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA Gledališka pasaža

Torek, 27. sept. ob 20: Cehov, »Utv«. Abonma red Torek. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sreda, 28. sept. ob 20: Cehov, »Utv«. Abonma red Sreda. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sobota, 1. okt. ob 20: Cehov, »Utv«. Izven.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE ROČNE LUTKE

Torek, 27. sept. ob 11: Gostovanje v Pravljah. Predstava: »Kralj in kraljica«. Ob 18 in 19: Gostovanje v Ravnah na Korškem.

Sreda, 28. sept. ob 9: Gostovanje v Vučenicah. Ob 11: Gostovanje v Radljah ob Dravi. Ob 16: Gostovanje v St. Ilju pod Turjakom.

VESTI IZ MARIBORA

DEZURNA LEKARNA

Torek, 27. sept. lekarna »Melje«, Meljska cesta 3. Sreda, 28. sept. lekarna »Planinka«, Glavni trg 22. Četrtek, 29. sept. lekarna »Pri gradu«, Partizanska cesta.

Od 9. ure zvečer pa do 6. ure zjutraj se izdajajo zdravila na zdravniške recepte, napisane istega dne ali noči.

Rodile so: Danica Krojs, 20 let — Danila: Pavla Lovrenčič, 18 let — Vlasta: Elizabeta Korosec, 30 let, Zg. Poljskava — Branka: Emilija Zakeljšek, 28 let, Lenart — Dušana: Frančiška Kovačič, 30 let, Okoslavci — Marjanca: Pava Unuk, 26 let — Miljenka: Julijana Kurbus, 17 let, Jakobski dol — Ivanko: Marija Uršič, 30 let — Leopoldino: Dragotina Glasar, 25 let, Zg. Hoče — Vladimira: Slavica Baumgartner, 20 let, Sp. Hoče — Branka: Marija Rampih, 22 let — Igorja: Bogomila Sajko, 21 let — Vido: Marija Jodi, 32 let, Jančev vrh — Bogomila: Angela Leskovan, 17, Podgrac — Miro: Barbara Grab, 41 let, Sp. Velka — Milana: Jerica Belec, 27 let, Ljubljana — Heleno: Slavica Hanc, 18 let, Polički vrh — Sonjo: Marija Dajnko, 27 let — Avguštna: Marija Hauptman, 40 let — Ludmila: Anica Matjažič, 25 let — Lidjo: Sonja Stern, 24 let, Rače — Vojmira: Marija Veter, 24 let, Cevčevje — Breda: Rozalija Katan, 23 let, Sp. Svavnica — Marjanca.

Umrli so: Jera Palič, 56 let, gosposinja; Franto Cox, 48 let, namestnik; Jožef Muršec, 84 let, upokojenec; Franc Seveček, 80 let, upokojenec; Franc Koren, 59 let, delavec; Brigita Schönwetter 88 let, upokojenka.

»Vprašajte ga, zakaj je tujca odpeljal h Kueiju,« je rekel sir Kingsdale-Smith. Nad vso zadevo je ležala megla opijevih hlapov, ki je zastirala vsa dejstva, in v njem samem je bilo poželenje po miru opijevе pipe čedalje hušje.

»Zaradi komshe,« mu je povedal tolmač. »Ker je dobil od vsakega tujca po dvajset centov.«

»Ali je kadil isto pipo kakor Russell? Ali ve, kaj jima je ta Kuei prodal? Rad bi vedel, ali je šlo za strup,« je vztrajal Kingsdale nestrpno na svojem. Kurt se je odločil za pripombo.

»Kaj lahko se zgodi, da belec podleže nečemu, kar Kitajec z lahkoto prenese,« je rekel tjavdan. Tolmač je povedal: »Kuei je pobral ostanke iz pip, pokajenih prejšnji dan, in jih skuhal s prgiščem čistega opija. To je najbolj zoprna zmes, mnogo močnejša od običajnega opija,« je pripomnil še sam. Sir Kingsdale-Smith se je obrnil k doktorju Hainu.

»Ali je možno, da je to povzročilo Russellovo smrt?« je vprašal Doktor Hain je premislil odgovor.

»Teoretično bi bilo možno, da je nečemu podlegel, celo čaši whiskeyja,« je odgovoril tiho.

»Gospa Russellova,« je dejal sir Kingsdale-Smith in se trudil govoriti obzirno, »ali se vam je zdelo, da je bil vaš mož nevarno bolan — celo umirajoč — ko se je davi vrnil?«

»Na to se prav nič ne spoznam,« je odgovorila Helen odsekano. »Bil je zelo razburjen, noge so mu odpovedale, opotekal se je. Mislim sem, da je pijan; morda pa je bil bolan.«

Frank se je nemirno premaknil. Hotel je vstati in spregovoriti. Toda Helen je pritisnila pod mizo roko na njegovo stegno in ga

prisilila, da je obsedel. Bil je trd in težak pritisk, zadržala ga je kakor zadržal človek splasnega konja. V sobi je bilo zelo vroče, toda od Helenine roke je prodril hlad skozi Frankovo obleko in začutil je bežno, takoj spet splahnelo sočutje s to težko, mrzlo roko. Ko je dvignil pogled, je opazil na obrazu sira Kingsdale-Smitha izraz začudenja. Potem ko je odgovorila je vzela Helen cigareto iz tobačnice, stoječe pred njima, in Frank je mehanično prižgal vžgalico zanj. Vtem ko ji je prižgal cigareto, se mu je skušala nasmehovati. Postala je bila nerazumljiva tuja žena. Govorila je ko Rusinja, s trdimi soglasniki in mehko zaokroženimi samoglasniki. Podobna je bila Rusinji, s svojimi rdečimi, skuštranimi lasmi in velikimi, strastnimi usti. Jelena Trubova, mislila je, da se obvlada, bila je ponosna nase, in sama ni vedela, da je bila že sredi razkroja, vprič vseh.

»Ali niste hoteli nekaj reči, gospod Taylor?« je vprašal sir Kingsdale-Smith po kratkem premolku.

»Bil sem navzoč, ko se je Bertie vrnil, in prepričan sem, da je bil docela zdrav,« je rekel Frank naglo.

»Vi ste Amerikan, kajne?« je vprašal Kingsdale obzirno.

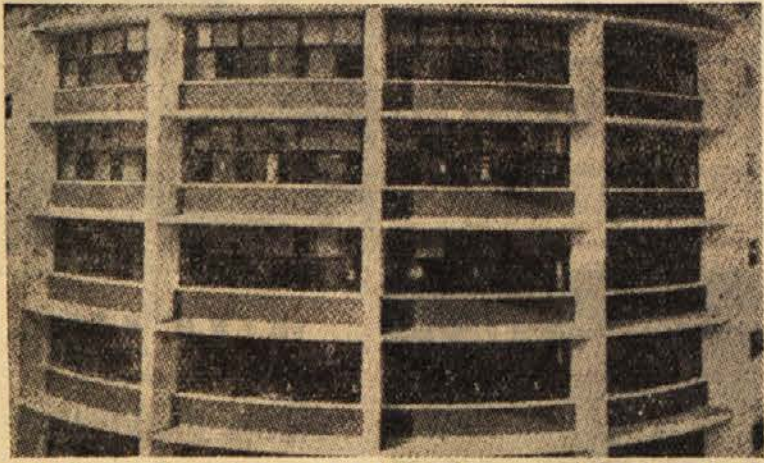
»Da, Amerikan,« je pritrtil Frank. »Mislim, da imam —

Izenada je spregovoril Yen, kuli tam zadaj ob steni, ki se zanj nihče več ni zmenil. Ob zadnjih stvkih je pogledoval zdaj tega, zdaj onega, in bil je čedalje bolj prepričan, da gre tu za njegovo glavo in samo za njegovo glavo. Srce se mu je skrčilo in iskalo izhoda iz prsi. Človek bi bil lahko videl, kako mu utriplje pod mršavimi rebri. Ker je šlo za življenje, je odprl usta in spregovoril:

Hotel ROMAN VICKI BAUM Šangaj

Ali je vozil tega in še nekega gospoda v četrtek ponoči po mestu? Ja, je odgovoril Yen, vozila sta ju on in njegov prijatelj. Ali je peljal oba gospoda v opijevo beznico nekega Kwe Kueija v Hapeju in ostal tam z njima do davi? Ja. Ali je mladega gospoda že prej peljal z rikošo h Kueiju? Ja. Ali je tudi on, Yen, kadil tam opij? Ne. Res ne? Ne. Je pripravljen to priščeti? Ne. Yenov obraz je ostal top, toda po njegovem Adamovem jabolku, ki se je pomikalo na suhem vratu gor in dol, je lahko sir Kingsdale-Smith spoznal, da laže.

»Povejte mu, da vemo, da je kadil opij, ker je na postaji za zatiranje opija vpisan kot kadilec,« je velel tolmaču. Yen je pri teh besedah sicer čutil, da se je nekaj v njem zlomilo ali zrušilo, toda njegov obraz se ni zganil. Samo s pogledom iz očesnih kotičkov je ošinil tujega zdravnika, kajti bil je prepričan, da ga je izročil sodišču in neogibnemu obglavljenju. Ni mu prišlo na misel, da poznajo belci nekaj usmiljenju podobnega, in da se ravnajo po tem.

V Tokiju na Japonskem so zgradili moderno, devet nadstropij visoko, okroglo šolo. To je prvi poskus take gradnje, ki naj bi imel gospodarske, higienske in pedagoške prednosti

Dva silna orkana

Zračni vrtnec ali orkan je povzročil v ameriškem mestu Moreheadu največje opustošenje v zadnjih 30 letih. Zahteval je tudi tri človeške žrtve. Velika potniška ladja »Queen Mary« in nekatere druge velike ladje somorale svoj prihod v New York odgoditi za dva dni. Z ladjo »Queen Mary« je potovalo več delegacij in vladnih funkcionarjev raznih dežel na zasedanje Generalne skupščine OZN. Tako so začetek zasedanja zamudili.

Iz mehškega mesta Tampica pa poročajo o tornadu, ki je porušil več velikih poslopij. Poškodovanih je bilo 350 ljudi in 90% vseh poslopij. To mesto šteje 110.000 prebivalcev in brez strehe jih je ostalo 15.000. Oblasti so morale zapleniti za žrtve večje

količine živil, stanovanja in prometna sredstva. Več dni je bilo mesto brez vode in električne razsvetljave.

Dvakrat umrl

V bolnišnici v Vapris d'Adda pri Bergamu v Italiji je 27-letni Francesco Ravannelli med operacijo umrl. Trije navzoči zdravniki so ugotovili smrt. Tedaj pa je poskusil dr. Castellani z injekcijo v srce, bolnika »obuditi od mrtvih«. Ko se mu to ni posrečilo, se je zatekel k zaledenosti. Truplo so pokrili s kosi ledu, pa tudi ta poskus se je izjalovil. Čez dobre četrt ure so zdravniki zapustili operacijsko dvorano v trdnem prepričanju, da je bolnik mrtev. Čez nekaj trenutkov pa so prihiteli za njimi bolničarke in povedale, da bolnik spet diha.

Dečka ali deklico po želji?

NEMSKI ZDRAVNIK DR. KOPE TRDI, DA LAHKO DOLOČI OTROKOV SPOL ŽE V MATERINEM TELESU

»Mladi zakonci, če hočete imeti sinčka ali hčerkico, nikar ne prepustite usode svojega otroka zgolj naključju.« Tako jim priporoča nemški znanstvenik dr. Kope iz Münchena, ki trdi, da se mu je po dolgih proučevanjih in raziskavah posrečilo prodreti v največjo skrivnost življenja. Nedavno je objavil, kako je odkril činitelj, ki določa spol otroških bitij. To je šele začetek senzacije. Nemški zdravnik obljublja, da bodo imeli roditelji že do konca letošnjega leta čudežno zdravilo. Če bodo hoteli imeti zakonci deklico, bodo dobili več injekcij tipa A, za dečka pa injekcije tipa B.

SKRIVNOST MOSKE MOČI IN ZENSKO LEPOTE

Nemški zdravnik trdi, da gre pri spolnem življenju pravzaprav za kemijsko razmerje, v katerem se razne snovi kombinirajo, da nastane novo telo, kakor se kisik in vodik spojita, da nastane voda. Seveda je naravni ustvarjalni proces mnogo bolj zamotan od običajne spojitve mrtvih snovi; Morda bodo ljudje še dolga stoletja iskali skrivnost življenja. Že zdaj pa vedo, kako nastane in kako je organizirano.

Že pred tem odkritjem je bilo znano, da izločata moški in ženski organizem različne hormone. Moški organizem ima v sebi snov, ki jo izločajo moške spolne žleze. Imenuje se testosteron in daje človeku moške lastnosti. Ženski organizem proizvaja v ritmu,

ki se menjava v skladu z mesečnim perihom, ženski hormonski folikulini. Sredji mesečnega cikla je ritem dotoka folikula v ženski organizem najmočnejši. Ob tem času ima ženska poseben blek oč in njena lepota je največja. Dolgo so znanstveniki mislili, da imajo ti hormoni važno vlogo pri določanju otrokovega spola. Da bi se rodil deček, so delali mnoge poskuse z velikimi količinami testosterona, ki so ga dovajali materinemu telesu. Poskusi so se izjalovili in imeli so samo nezaželene posledice. Mati je začela dobivati sekundarne moške znake, ostre dlake na obrazu in nad ustni. Tudi z dovajanjem folikulina ženskemu telesu niso dosegli večjih uspehov.

Dr. Kope pa spričo teh neuspehov ni klonil. Z vztrajnostjo znanstvenika je nadaljeval ana-

lost. Mar to pomeni konec naravnega ravnotežja med spolni spremembo socialne sestave naše družbe? Pristaši dr. Kopeja pravijo, da pravega naravnega ravnotežja med spoli že precej dolgo ni. V Franciji je dva milijona žensk več kakor moških, v Zahodni Nemčiji pa blizu štiri milijone. Vojne so nedvomno vplivale na ta pojav, niso pa edini vzrok. Takšno razmerje med moškimi in ženskimi vidimo skoraj na vsem svetu in pri vseh narodih. V ZDA so bile v minulih stoletjih ženske nekako privilegirane, ker jih je bilo 5 lo 10% manj kakor moških. Zdaj se je razmerje tudi v ZDA obrnilo.

Znanost še zmeraj ne more pojasniti, zakaj je zdaj na svetu več žensk kakor moških. V za-

bilni na desetisoče deklic. Razni narodi se še zdaj niso otresli predsodkov proti rojstvu deklic. Neka francoska statistika je pokazala, da želi izmed desetih zakonskih parov devet dečka kot prvorojenca.

Ali bo odkritje dr. Kopeja povzročilo, da se bo normalno razmerje med spoloma spremenilo v nasprotnem smislu? Tako se vprašujejo mnogi znanstveniki. Ali bodo morale oblasti v mnogih državah posredovati, da se ne bi število žensk nenadoma skrčilo? Dr. Kope s svojimi uspehi še ni zadovoljen. Po njegovem mnenju bo znanost že v bližnji prihodnosti vplivala ne samo na otrokov spol, marveč tudi na njegove fiziološke in celo duševne lastnosti. Mnogi endokrinologi upajo, da bodo lahko vplivali na človeško telo in ustvarili v organizmu staršev idealne pogoje za spočetje kar najbolj uravnoteženega dečka ali deklice. Dr. Kope pravi, da ni izključeno, da bodo lahko starši čez nekaj desetletij tako rekoč naročili dečka s črnimi ali deklico z modrimi očmi.

Vojne ladje v rezervi

Angleška admiralieta je sporočila, da bodo 43.500 tonsko vojni ladjo »Vanguard«, največjo ladjo angleškega vojnega ladjevja, v okviru programa o modernizaciji uvrstili v rezervno ladjevje in umaknili z morja. To ladjo so zgradili šele leta 1946. Tudi v rezervi pa bo pripravljena, da bi jo po potrebi v najkrajšem času spet uvrstili med aktivno ladjevje. »Vanguard« je peta angleška ladja, ki jo bodo umaknili z morja. V rezervi so še »Anson«, »Howe«, »Duke of York« in »King Georges V«. Vse so zdaj zasidrane v varnem pristanišču in pokrite s plahdami iz umetnih tkanin. Gradbeni stroški za »Vanguard« so znašali 9 milijonov funtsterlingov.

Funtsterlinge je ponarejal

Esesovec Bernhard Krüger, ki je med vojno ponarejal za 125 milijonov funtsterlingov bankovcev za podpiranje nemškega vohunstva, se bo moral zagovarjati pred sodiščem. Policija ga je namreč izsledila v Hannoveru, kjer je živel pod pravim imenom. Krügerja so zadnjikrat videli v Južni Nemčiji leta 1945, ko je bežal v starem avtomobilu, polnem ponarejenih bankovcev. Čez 8 let je prišla iz Bagdada vest, da je umrl. Oblasti pa so iskanje obnovile, ko je neki grški trgovec letos spomladi v neki banki v zahodnem Berlinu menjal ponarejene bankovce.

MALI LEKSIKON

Kaj pomenijo besede migracija, imigracija in emigracija?

Ali je na svetu razen kitajskega še kak drug sloveč zid?

Migracija pomeni selitev, emigracija izselitev iz ene dežele, imigracija pa vselitev v drugo. Ljudi, ki zapuste svojo domovino, imenujemo emigrante, imigranti pa postanejo tisti, kamor so se preselili. Znana je velika migracija narodov v 4. stoletju, ko so se nekako tudi Slovani priselili na Balkanski polotok. Migracije ne poznamo samo pri ljudeh, marveč tudi pri živalih. Nekateri živali se selijo iz raznih vzrokov — pomanjkanje hrane, neugodni življenjski pogoji, iskanje ugodnih pogojev za razmnoževanje in negovanje mladitev itd. Celi tropi opio se selijo iz kraja v kraj, če jim zmanjka hrane. Isto stori lovljice. Poljske miši na Kamčatki se selijo zaradi neugodne temperature. Isto stori pičice selivke, ki odlete jeseni v južne kraje, spomladi pa se vrnejo. Selijo se tudi antilope. V iskanju ugodnih pogojev za razmnoževanje odplavajo morske ribe v reke, nazaj pa, kadar se držijo. Selijo se tudi mnoge žuželke.

Kitajski zid so zgradili okrog leta 250 pred našim stetjem za vladanja cesarja Si Hoanga Tj za obrambo pred vdorom Mongolov. Razen njega so znani na svetu še tiste zidovi: zid, zgrajen od mesta Heliopolisa v Spodnjem Egiptu do Peluze, da bi varoval Egipt pred napadi Arabcev; zid na Peloponezu, zgrajen ob Korintu, je nekakšna meja med Atiko in Peloponezom; Medijski zid, zgrajen med Evfratom in Tigrisom, loči Mezopotamijo od Babilona. Zgradili so ga že v starih časih. V naši državi nahaajmo ostank večkega zida: zgrajena od Donave do Crnega morja v časih rimskega cesarja Trajana.

TAJNI DOGOVOR

med Rooseveltom in Churchillom

je bil znan med vojno uslužbencu ameriškega poslaništva v Londonu Kentu

Angleški politični krogi, ki zdaj odkrito govorijo, da se med vojno niso strinjali s Churchillovo politiko oziroma ki jo presojujejo zdaj bolj kritično, kakor prej, ko je bil Churchill še predsednik vlade, se zanimajo za ameriško pisanje o skrivnostnem primeru Tylera Kenta. Njegova zadeva se tiče Anglije toliko, ker je bil Kent kot Američan in uslužbenec ameriškega poslaništva med vojno v Angliji obsojen in še nedavno zaprt.

Tyler Kent se je nedavno vrnil v ZDA, kjer je izročil svoje zanimive zapiske zainteresiranim krogom. Med drugim je pričel izjavljati, da je bil eden izmed ameriških časniki »Chicago American«. V njih Kent trdi, da sta bila Roosevelt in Churchill že dolgo pred japonskim napadom na Pearl Harbour dogovorjena, da bodo ZDA posegle v vojno na strani Anglije. Tajni dogovor je šel med drugim skozi Kentove roke. Kent je bil takrat zaposlen v oddelku za šifrirana pisma v ameriškem poslaništvu v Londonu.

Kent je imel prijateljico, hčerko nekega carističnega admirala, in nekoč ji je namignil, kaj ve

o ameriških namenih in tajnem dogovoru med Rooseveltom in Churchillom. Tako so prišle na dan stvari, ki bi utegnile imeti za Roosevelta v ZDA neprijetne politične posledice, če bi prišle na uho večjemu krogu Ameri-

ZA DOBRO VOLJO

»Ali se ne zdi tudi tebi, da bi mi brki pristojali?«

čanov. Ameriška vlada je morala namreč utemeljiti svojo vojno napoved s kakim večjim dogodkom. Ugodno priložnost za to je dobila z japonskim napadom na Pearl Harbour.

Ameriški časnik trdi, da so Kenta proti vsem pravilom diplomacije v Angliji obsojili in zaprli, da ne bi pred ameriškim sodiščem povedal, za kaj je bil obsojen.

Rastline na Marsu?

Narodno zemljepisno društvo v Washingtonu je sporočilo, da je opazil upravnik zvezdarne Lowell v bližini tako imenovanega »Totovega kanala« na Marsu veliko področje, pokrito očitno z rastlinami. Nad 20.000 fotografirskih posnetkov kaže, da meri to področje 320.000 km² in da je modrikasto zelene barve. Zvezdoslovci domnevajo, da gre za ovijalke in mah na Marsu. Zdaj bodo v laboratoriju te rastline proučili in ugotovili, ali je njihova rast na Marsu možna.

liziranje izločin desetisočev nosečih žen in po 12 letih naporega dela je ugotovil, da se izločne žene, ki nosi pod srcem dečka, razlikujejo od izločnih mater, ki rodijo deklice. Odločilno vlogo pri nastanku otrokovega spola imata dva doslej neznan hormona, ki ju izloča nadledvična žleza. Dr. Kopeju se je posrečilo izolirati ju in sintetično izdelati. Poskuse je delal na več kakor 40 zakonskih parih, ki so se prostovoljno prijavili, in vsi brez izjeme so se posrečili. Zakonci so dobili po želji dečka ali deklice. Potrebno je samo še, da bo novo zdravilo na razpolago v zadostnih količinah.

KONEC NARAVNEGA RAVNOTEŽJA MED SPOLI

Prva vest o senzacionalnih odkritjih je povzročila v uradnih krogih raznih dežel zaskrblje-

četu našega stoletja se je rodilo na 106 dečkov samo 100 deklic, kar je bilo glede na vojne, smrtno nesreče in manjšo odpornost moškega organizma skoraj idealno razmerje. Že leta 1910 pa je odpadlo na 98 dečkov 100 deklic. Zdaj se na sto deklic v večini dežel rodi samo 90 dečkov. Zadnje statistike so v celoti potrdile domnevo, da je spol otrok v veliki meri odvisen od starosti staršev. Če sta roditelja približno enake starosti ali pa če je oče le nekoliko starejši, se rodi na 94 dečkov 100 deklic. Če pa je razlika med roditeljskima večja od 5 let, znaša razmerje 143:100 v korist dečkov. V zakonih, v katerih je oče 12 ali več let starejši od matere se rodi na 100 deklic 143 dečkov. Ker se poroča zdaj mladi ljudje večinoma približno istih let, statistike menijo, da je manjše število dečkov povsem razumljivo.

Zanimivo je, da človeška družba, organizirana na temelju premoči moških, že od nekdaj želi čimveč moškega potomstva. Dokazov za to je dovolj. V Indiji so v starih časih vsako leto po-

Bajka o Hitlerjevem zlatu

Svicarski pionirji so našli na ledeniku Piz Cengalo v Švici ogrodje nemškega letala, ki se je ponesrečilo 1. oktobra 1938. Letelo je iz Münchena v Milan z desetimi potniki, pa je nad švicarskimi Alpami nenadoma izgubilo. Sele čez leto dni so našli alpinisti nekaj kosov razbitega letala. Takrat so krožile vesti, da je vozilo letalo veliko pošiljko Hitlerjevoga zlata Mussoliniju v vrednosti 6 milijonov nemških mark. Zato je razumljivo, da so si iskalec zakladov na vso moč prizadevali, da bi našli ogrodje ponesrečenega letala.

Svicarske oblasti so letos zaključile iskanje ponesrečenega letala, ker so se nekateri privatni iskalec zaklada na nevzemnem področju ponesrečili. Zdaj so našli ogrodje globoko v ledu, so ga morali razstreliti. Trupla treh članov posadke so bila v ledu po 17 letih še dobro ohranjena. O zlatu pa ni bilo ne duha ne sluha. Najbrž so si ljudje bajko o zlatem zakladu izmislili.

ČAS VOLKOV

43. Ovca, ki jo je bil šivec odnesel s seboj do mesta, kjer sta se spopadla z Muržom, ni bila mrtva. Samo onosustila se je, ker jo je bil volk tako tesno stiskal za vrat. Zdaj je odprla oči in plašno zamerkala. Ko je ugledala Murža, je skočila kvišku in se tresoč od strahu postavila na noge, a je takoj spoznala svojega zaščitnika in se vidno oddaljila. Prestani strah jo je bil tako izčrpal, da se je vsa šibka znova sesedla.

44. Muržo jo je gledal, ne da bi vedel, kaj naj stori. Šel je k njej in jo začel drezati z gobcem, naj vstane. Ovca je ubogala in naredila nekaj korakov, pa je takoj spet klesnila in legla brez moči na tla. Pes se je zaman vrtel okoli nje in jo spodbujal z lajanjem. Poskusil je je celo ugrizniti, toda žival ga je samo žalostno pogledala. Iz očesa se ji je utrlila solza in glava ji je klonila na tla, kot bi hotela reči: slaj vidis, da ne morem.

45. V Muržu se je nekaj upiralo, da bi pustil ovco samo nezavarovano sredi gozda, vendar drugega ni kazalo. Nekajkrat je tekel v velikih krogih okoli mesta, kjer je ležala onemogla žival in skrbno pregledal okolice. O šivcu ni bilo ne duha, ne sluha. Hitro se je obrnil in na vso moč oddiral proti pašniku. Pastir Tonč se je smrtno prestrašil, ko je zasopli Muržo planil iz grmovja naravnost proti njemu. Bil je prepričan, da se je vrnil volk.